

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK  
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.  
OBNOVLJEN 2003.



HRVATSKA



RIJEČ

BROJ 1212

10. SRPNJA 2026. CIJENA 50 DINARA



Obrazovanje – završen upis za srednju školu

# U nastavi na hrvatskom 72 učenika



# SADRŽAJ

9

Prilozi povijesti Katoličke crkve  
u Subotičkoj biskupiji  
**Kontroverze o poslije-  
ratnim mučenicima**



12

Dr. sc. Iva Tešić, književna  
povjesničarka  
**Pojedinci održavaju  
književne veze živim**



16

Sedam godina od posljednjih izbora  
**Mjesne zajednice  
bez izbornog legitimiteta**



26

Dobrovoljno vatrogastvo  
u seoskim sredinama  
**Prvi stižu kada pomoć  
ne smije kasniti**



30

Zavjetno-zavičajni dan  
**Vajska pamti i zahvaljuje**



44

Hrvatska završila nastup na SP  
**Nepravda u Torontu**



## OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

## IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova  
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11  
24000 Subotica

## UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip  
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-  
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,  
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

## RAVNATELJICA:

Karolina Bašić

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

## GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

## REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

Željka Vukov  
(novinarka, urednica društvene rubrike)  
Davor Bašić Palković  
(novinar, urednik rubrike kultura)  
Ivan Ušumović  
(novinar, urednik sportske rubrike)  
Zvonko Sarić  
(novinar)  
Jelena Dulić Bako  
(novinarka)  
Suzana Darabašić  
(novinarka dopisništva Srijem)  
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs  
**LEKTOR:**  
Zlatko Romić  
**TEHNIČKA REDAKCIJA:**  
Thomas Šujić (tehnički urednik)  
Jelena Ademi (grafička urednica)  
**FOTOGRAFIJE:**  
Nada Sudarević

## FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

Mirjana Trkulja

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

(distribucija@hrvatskarijec.rs)

**TELEFON:** ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

**TEKUĆI RAČUN:** 325950060001449230

**E-MAIL:** ured@hrvatskarijec.rs

**WEB:** www.hrvatskarijec.rs

**TISAK:** Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)



# Listanje tjedna

**M**inistar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Demo Berisha** izjavio je da je krajnji rok za raspisivanje izbora za nacionalna vijeća 3. studenoga. Kako se navodi na internetskoj stranici Republičkog izbornog povjerenstva, izbori se raspisuju najranije 120, a najkasnije 90 dana prije isteka mandata nacionalnog vijeća koje je posljednje konstituirano, ali tako da budu održani najkasnije 15 dana prije isteka mandata posljednje konstituiranog nacionalnog vijeća. Tako je datum održavanja samih izbora vrlo rastezljiv. Uglavnom, izbori se moraju održati i to prema starom zakonu, jer se, iako je najavljeno prije gotovo godinu dana, Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina za sada neće mijenjati.

Akcijski plan za ostvarivanje prava nacionalnih manjina (usvojen u svibnju) dobio je i svoj nastavak, odnosno preciznije: dobit će ga u obliku tijela koje će pratiti provedbu Akcijskog plana koji vrijedi do 2029. godine. Odluku o tome donijela je Vlada Srbije, ali kako će u tom tijelu biti i predstavnici nacionalnih vijeća, možda njegovo formiranje pomaknu izbori (poput izbora predstavnika nacionalnih manjina u REM-u).

Završen je upis u srednje škole. U sva tri smjera na hrvatskom jeziku u subotičkim srednjim školama upisana su 72 učenika, čak 50 više nego što ih je završilo osnovnu školu na hrvatskom.

Izbori za savjete mjesnih zajednica ponovno su odgođeni. Bez obzira što više nemaju velike ovlasti ni novac, važno je i tko njih »drži« i tko kontrolira volju građana i na toj mikro razini.

Ovo je jedan od mogućih izbora događaja i tema sa stranica našeg tjednika. Možda biste vi u proteklom tjednu izdvojili neke druge događaje ili im dali drugačiji značaj.

Z. V.

## BIRODI: Preispitati medijske sadržaje u kojima se građani dovode u vezu s ustaštvom

**B**iro za društvena istraživanja (BIRODI) dostavio je Regulatornom tijelu za elektroničke medije (REM) pregled medijskih sadržaja u kojima se koriste izrazi izvedeni iz riječi »ustaša«, zajedno s analizom utemeljenom na primjeni alata umjetne inteligencije.

Kako je objavljeno u priopćenju, BIRODI je od Službe za nadzor i analize REM-a zatražio da provede detaljnu analizu dostavljenog materijala i utvrdi je li u pojedinim televizijskim prilozima došlo do kršenja Pravilnika o zaštiti ljudskih prava u području pružanja medijskih usluga.

Prema nalazima BIRODI-ja, u određenim medijskim sadržajima građani Srbije, predstavnici oporbe, studenti i sudionici društvenih prosvjeda nazivaju se »ustašama« ili ih se posredno ili neposredno dovodi u kontekst ustaštva. Takvo etiketiranje može predstavljati oblik govora mržnje, poticanja diskriminacije i delegitimizacije političkih i društvenih aktera, upozorava BIRODI.

BIRODI očekuje da REM, u skladu sa svojim zakonskim nadležnostima i dosadašnjom praksom, provede postupak nadzora te obavijesti javnost o rezultatima analize.

Cjelokupna dokumentacija bit će dostavljena i Delegaciji Europske unije u Srbiji, Misiji OEES-a u Srbiji, Uredu Vijeća Europe u Beogradu.

BIRODI smatra da je sprječavanje govora mržnje i političkog etiketiranja od ključne važnosti za zaštitu dosto-



janstva građana, očuvanje demokratskog dijaloga i unaprjeđenje medijskog pluralizma u Srbiji.

H. R.

## Od početka godine 88 novih medija u Srbiji

**O**d početka 2026. godine u Srbiji je službeno registrirano 88 novih medija, pokazuju podaci Registra medija Agencije za privredne registre (APR). U ovom trenutku, kako je objavila Asocijacija neovisnih elektroničkih medija (ANEM), Registar broji 2.339 javnih glasila.



Istraživanje ANEM-a pokazuje da je najviše registriranih internetskih medija – ukupno 82, potom pet tiskanih medija i jedna radijska postaja. U prvih šest mjeseci 2026. godine nije registrirana nijedna televizija.

Među novoregistriranim medijima su i *Moja Bačka Topola* i *Moj Vrbas* u vlasništvu *Vesti sa severa* koje već posjeduju *NS uživo* i *Vojvodina uživo* i povezani su s *Dokumentarnom TV*, dok je vlasnik više medija u Vojvodini **Vladan Stefanović** registrirao portale *rtvsubotica.com* i *radiokikinda.rs*, objavio je ANEM.

*Večernje novosti* registrirale su *Srpski kompas* kao tjednik i kao internetski portal.

Od novina osnovane su još *Horeca Journal* u vlasništvu *Horeca connecta*, *Književne novine* Udruženja književnika Srbije, *Bajnoblašanske novine* Resurs centra *Tara* i časopis *Zadužbinar* Udruženja *Mladenci*.

Promatrajući ukupan broj registriranih medija na stranici APR-a na dnevnoj razini, može se vidjeti da je dvadesetak javnih glasila i ugašeno u međuvremenu, budući da su na kraju 2025. godine bila 2.262 medija, a u ovom trenutku 2.339.

Z. V.

# Berisha o izborima za nacionalna vijeća

Ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Demo Berisha** izjavio je da su pripreme za izbore za nacionalna vijeća nacionalnih manjina u završnoj fazi, da u njima aktivno sudjeluju sva vijeća te da je krajnji rok za raspisivanje tih izbora 3. studenoga.

FOTO: MINLJMPDD



»Da biste sudjelovali na izborima za vijeća nacionalnih zajednica, morate biti upisani u poseban birački popis. Poseban birački popis vodi Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Te izbore raspisujem ja, kada se steknu svi uvjeti«, rekao je Berisha.

Kako prenosi *Tanjug*, na pitanje funkcionira li Vijeće REM-a zbog toga što nije izabran član iz redova vijeća nacionalnih manjina, Berisha je odgovorio da problem nije u članu iz nacionalnih manjina, nego u ona četiri člana koja su napustila Vijeće REM-a.

»Nije odgovornost nacionalnih manjina da se to pitanje riješi, nego je to odgovornost političkih stranaka i organizacija civilnog društva«, rekao je Berisha.

Dodao je da očekuje kako će se situacija uskoro razriješiti te podsjetio da je predsjednica Narodne skupštine **Ana Brnabić** pozvala članove REM-a koji su izašli da se vrate u Vijeće.

## Koordinacijsko tijelo za praćenje provedbe Akcijskog plana

Vlada Srbije usvojila je 3. srpnja Odluku o osnivanju Koordinacijskog tijela za praćenje provedbe Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina za razdoblje od 2026. do 2029. godine.

U okviru svojih nadležnosti Koordinacijsko tijelo prikupljat će i analizirati podatke o provedbi Akcijskog plana, organizirati sastanke s nadležnim tijelima i organizacijama radi razmatranja aktualnih pitanja i predlaganja rješenja, usvajati preporuke za unaprjeđenje učinkovitosti provedbe Akcijskog plana te ih dostavljati nadležnim institucijama na postupanje. Također će usvajati polugodišnja izvješća o postignutim rezultatima i surađivati s drugim tijelima zaduženima za praćenje provedbe srodnih strateških dokumenata.

Koordinacijsko tijelo čine predstavnici nadležnih državnih tijela, neovisnih institucija, tijela Autonomne Pokrajine, kao i predstavnici nacionalnih vijeća nacionalnih manjina.



FOTO: Slobodan Miljević

Radom Koordinacijskog tijela predsjedavat će ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, a prema potrebi sjednicama mogu prisustvovati i predstavnici drugih institucija, organizacija civilnog društva i akademske zajednice, ako je njihovo sudjelovanje od značaja za rad Koordinacijskog tijela.

Z. V.

Europski parlament usvojio Rezoluciju o Srbiji

# Sporna vladavina prava i vanjska politika

***U izvješću se izražava zabrinutost zbog sve dublje političke krize u Srbiji i ocjenjuje se da su najbolji način za rješavanje političke krize slobodni i fer izbori, uz punu, transparentnu i inkluzivnu provedbu svih preporuka ODIHR-a***

Europski parlament usvojio je u srijedu, 8. srpnja, rezoluciju u kojoj se ocjenjuje da je Srbija ostvarila ograničen ili nikakav napredak u mnogim pregovaračkim poglavljima i ponavlja da pregovori o pristupanju EU-u trebaju napredovati samo na osnovi mjerljivog i održivog napretka, posebno u području vladavine prava, borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala, neovisnosti pravosuđa, slobode medija i reforme javne uprave. Autor Rezolucije je izjavitelj Europskog parlamenta za Srbiju **Tonino Picula**. Rezolucija je usvojena s 468 glasova za, 116 protiv i 79 suzdržanih.

Zastupnici Europskog parlamenta usvojili su amandmane u kojima se izražava žaljenje zbog kampanje kojom se sudionike prosvjeda 15. ožujka 2025. u Beogradu lažno optužuje da su simulirali uporabu zvučnog topa, osuđuju se optužbe na račun eurozastupnika da su širili lažne vijesti o tom prosvjedu te se izražava zabrinutost zbog suradnje vladajuće stranke u Srbiji s Komunističkom partijom Kine.

Te amandmane podnio je izjavitelj za Srbiju Tonino Picula u ime zastupničkog kluba Socijalista i demokrata, zajedno sa zastupnikom **Vladimirom Prebilićem** u ime Zelenih.

## Picula traži suspendiranje financiranja

Europski parlament (EP) održao je u utorak navečer raspravu o Nacrtu rezolucije o napretku Srbije u procesu pristupanja Europskoj uniji, na temelju izvješća stalnog izjavitelja za Srbiju Tonina Picule.

Govoreći o izvješću o Srbiji, Picula je rekao da je situacija vrlo loša te da želi pozvati Komisiju da suspendira financiranje Srbije u okviru Plana za rast i razvoj zapadnog Balkana. Također je istaknuo da se protivi otvaranju Klastera 3.

»Postoji agresivna retorika prema Europskoj uniji, mediji nisu slobodni, a civilno društvo je isključeno. Kada je riječ o preporukama za reforme i njihovoj provedbi, primjerice reformi izbornog procesa, zabilježen je mali ili

nikakav napredak. Vlada Srbije izjavila je da je pristupanje Europskoj uniji njezin strateški cilj, ali činjenice to ne potvrđuju«, rekao je Picula.

Najveća politička grupacija u Europskom parlamentu – Europska pučka stranka (EPP) – poručila je da ključni problem nije unutarnja politika Srbije, već njezina vanjskopoliitička orijentacija.

Veleposlanici država članica Europske unije, okupljeni u Odboru stalnih predstavnika (COREPER), nisu dali zeleno svjetlo za otvaranje Klastera 3 Srbiji na sastanku održanom u srijedu u Bruxellesu, objavila je *Savremena politika*.

»Kako preciziraju izvori iz diplomatskih krugova, osam država članica Unije bilo je protiv toga da se Beogradu odobri novi korak u europskim integracijama. Na tom 'popisu' nalaze se: Nizozemska, Belgija, Bugarska, Hrvatska, Švedska, kao i tri baltičke zemlje – Estonija, Litva i Latvija«, objavila je *Savremena politika*.

Predstavnik EPP-a **Davor Ivo Stier** ocijenio je da Bruxelles treba prihvatiti činjenicu da Srbija neće uskladiti svoju vanjsku politiku s politikom Europske unije i da bi odnose trebalo graditi na realnim osnovama.

»Predsjednik **Vučić** jasno je stavio do znanja da Srbija može provesti reforme i angažirali su vrlo profesionalan pregovarački tim, ali je također rekao i da Srbija neće okrenuti leđa Rusiji. Srbija sebe ne doživljava kao dio Zapada, već forsira politiku neutralnosti, koja je duboko ukorijenjena u njihovom društvu. Tako je bilo i prije Vučića, i vjerojatno će biti i poslije«, rekao je Stier.

On smatra da Europska unija treba pronaći model suradnje sa Srbijom koji neće podrazumijevati njezinu izo-



laciju, ali ni, kako je naveo, davanje lažnih obećanja o članstvu ukoliko za to ne postoje uvjeti.

### Kos preporučuje otvaranje Klastera 3

Povjerenica Europske unije za proširenje **Marta Kos** tijekom rasprave u Europskom parlamentu o Srbiji poručila je da, unatoč svim problemima s kojima se zemlja suočava na svom europskom putu, a koji se odnose na vladavinu prava i demokraciju, »ne želimo vidjeti da Srbija zaostaje i zato je, u svjetlu najnovijih pozitivnih pomaka, Komisija obnovila svoju preporuku Vijeću da otvori Klaster 3 u pregovorima sa Srbijom«.

Kos je dodala da je Srbija važan partner u regiji s jasnom perspektivom članstva u Europskoj uniji.

»Europska komisija nastavlja poticati Srbiju da iskoristi trenutnu priliku kako bi se približila članstvu. Na sastanku na vrhu EU-a – zapadni Balkan čuli smo obećanja srbijanskog vodstva da je europski put njihov strateški prioritet. Sada trebamo vidjeti da Srbija doista potvrdi svoja strateška opredjeljenja, odgovori na zabrinutost Europske unije i provede obećane reforme«, rekla je Marta Kos.

Kako je prethodno izvijestio RTS, Europska komisija u pisanom izvješću dostavljenom državama članicama preporučuje otvaranje Klastera 3 u srpnju te ocjenjuje da je Srbija ostvarila određeni napredak u sva četiri područja koja su čelnici Europske unije izdvojili na sastanku

na vrhu EU-a – zapadni Balkan u Tivtu kao ključna za nastavak pregovora: reformi pravosuđa, medijskim slobodama, izbornom zakonodavstvu i usklađivanju sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom Europske unije.

Kos je među pozitivnim pomacima izdvojila napredak u provedbi preporuka ODIHR-a, odnosno izmjene četiriju zakona povezanih s izborima, uz određene druge propise koji uređuju izbor zastupnika i predsjednika, kao i činjenicu da su dva zakona o financiranju političkih aktivnosti i sprječavanju korupcije trenutačno u pripremi.

Kako je istaknula, »sada trebamo vidjeti kako Srbija nastavlja napredovati u izornoj reformi u skladu s preporukama ODIHR-a na uključiv i transparentan način«.

Dodala je da je potrebno jačati medijske slobode i pluralizam, osigurati poštovanje temeljnih prava i sloboda, uključujući pravo na mirno okupljanje i akademske slobode, te omogućiti normalno djelovanje civilnog društva.

Ministar za europske integracije **Nemanja Starović** istaknuo je da je važno što je Srbija dobila pozitivnu preporuku Europske komisije za konačno otvaranje Klastera 3 u pregovaračkom procesu za članstvo u Europskoj uniji. Dodao je da je riječ o prvom izvanrednom slučaju takve preporuke, budući da su prethodne preporuke Komisije o otvaranju Klastera 3 bile sastavni dio godišnjih izvješća o napretku, koja se objavljuju krajem godine.

Z. V.

Obrazovanje – završen upis za srednju školu

# U nastavi na hrvatskom 72 učenika

Početkom srpnja učenici osmih razred osnovne škole završili su upis u srednju školu. Neki su uspjeli upisati ono što su željeli, neki ne, no, svi oni morali su upisati srednju školu za koju su osigurali dovoljan broj bodova tijekom školovanja, kao i na završnom maturalnom ispitu.

Kada su u pitanju odjeli na hrvatskom jeziku, trenutni podaci više su negoli izvrsni. Naime, ove godine pokazalo se veliko zanimanje za nastavu na hrvatskom jeziku, osobito u Gimnaziji *Svetožar Marković* na općem smjeru, što nije bilo pravilo svake godine.



Iz Gimnazije, kada su u pitanju hrvatski odjeli, ove školske godine izašlo je tek sedam učenika, a sada je upisano njih čak 28. Hoće li to tako ostati do početka rujna, predstoji nam tek vidjeti, ali trenutno stanje je tako da je u ovaj odjel upisano njih 28, što je vidljivo na sajtu *moja-srednjaskola*, ali i potvrđeno u samoj školi. Interesiranje je veće nego ranijih godina. Gimnazija je prva srednja škola u Subotici koja je otvorila svoja vrata za nastavu na hrvatskom jeziku, i to 2007. godine. Ono što je bilo iznenađujuće ove godine kod upisa u Gimnaziju *Svetožar*

*Marković* jest da je podignut prag bodovanja, odnosno da je bilo potrebno imati minimum 73,60 bodova kako bi se moglo upasti na opći smjer koji je svojevrsan spoj prirodno-matematičkog i društvenog smjera.

Isti broj učenika, njih 28, upisan je ovih dana i u Medicinsku srednju školu na smjeru farmaceutski tehničar te je i ovdje odjel u cijelosti popunjen. Kada je u pitanju Politehnička škola, koja je druga srednja škola koja je otvorila vrata obrazovanju na hrvatskom jeziku, na smjeru tehničar za grafičku pripremu upisano je 16 učenika.

Tako je trenutno u prvi razred srednje škole školske 2026./27. godine na hrvatskom jeziku upisano ukupno 72 učenika. Kada uzmemo u obzir podatak da je osmi razred osnovne škole u cjelovitoj nastavi na hrvatskom jeziku završilo 22 učenika, onda je ovo i te kako veliki uspjeh. Istini za volju, treba napomenuti kako nastavu na hrvatskom jeziku u srednjoj školi ne upisuju samo i isključivo pripadnici hrvatske zajednice, nego i oni koji su tu zbog interesiranja za određeni smjer. Također, valja spomenuti da tu ima i određeni dio pripadnika naše zajednice koji su nastavu u osnovnoj školi pohađali na srpskom, a sada su se opredijelili za srednju školu na hrvatskom jeziku, a jasno ima i onih koji su u obrazovanju na hrvatskom jeziku od početka osnovne škole, pa i vrtića.

Prva dva upisna roka protekla su bez većih problema, rečeno je u Ministarstvu prosvjete, a kako je rekla pomoćnica ministra prosvjete **Danka Nešović** treći upisni rok bit će osiguran u kolovozu, kada će preostala slobodna mjesta popunjavati učenici koji nisu raspoređeni u prva dva kruga. Na nivou cijele države završni ispit polagalo je 64.400 osmaša, a slobodnih mjesta u srednjim školama bilo je oko 72.000.

Po odluci Ministarstva prosvjete, u razred se može upisati najviše 28 učenika, što su ujedno i maksimalne mogućnosti kada je riječ o cjelovitoj nastavi na hrvatskom jeziku. Podaci na nivou cijele države govore da je oko 26 posto učenika upisalo gimnazije, dok se približno 74 posto opredijelilo za strukovne srednje škole. Na teritoriju Grada Subotice, kako je rekla rukovoditeljica Školske uprave, tima za Suboticu **Ágnes Halasi** svi učenici s teritorija Subotice su u lipanjskom roku polagali završni ispit, te je u trećem krugu otvorena mogućnost eventualno učenicima koji dolaze iz inozemstva. Učenici koji nisu uspjeli na temelju osvojenih bodova na završnom ispitu upisati željenu srednju školu, imali su priliku ponovno popuniti listu želja i upisati se na preostala slobodna mjesta u školama, dok su pojedine škole i pojedini smjerovi bili popunjeni već u prvom upisnom krugu.

Ž. V.

Prilozi povijesti Katoličke crkve u Subotičkoj biskupiji

# Kontroverze o poslijeratnim mučenicima

***Čini se da je dosadašnji narativ o »Sjećanju na svećenike iz Bačke, žrtve komunizma« prilično okrnjen i uskogrudan, pa bi trebalo promišljati o »širem nazivu«, koji ne bi podrazumijevao isključivo svećenike. Možda bi prigodan naziv mogao biti »Martirologij Subotičke biskupije«***

**M**režna stranica Subotičke biskupije objavila je 31. listopada 2025. tekst: »Sjećanje na svećenike iz Bačke, žrtve komunizma«, o misi zadušnici u obnovljenoj župnoj crkvi Snježne Gospe u Žablju. Za svećenike pogubljene na području Bačke tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata predvodio ju je subotički biskup **Franjo Fazekas** u zajedništvu s brojnim svećenicima, a propovijedao je župnik župe Uznesenja Blažene Djevice Marije iz Bečeja **László Fuderer**. On je istaknuo kako je »ovaj dan ujedno i dan pomirenja, dan sjećanja, kako bismo istinski odali poštovanje onima koji su patili i dali svoje živote za našu Crkvu«. Televizijska kuća na mađarskome jeziku *Pannon RTV* iz Subotice u izvješću je spomenula da usprkos tome što ne postoje točni podaci o broju pogubljenih svećenika »Subotička biskupija smatra 17 svećenika svojim mučenicima, te da su najveći broj njih bili župnici u naseljima uz rijeku Tisu, gdje je tijekom masakra stradao gotovo svaki drugi župljanin«.

## Problematična tvrdnja *Pannona* o potiskim župama

U tom kontekstu, radi povijesne istine i dostojnog pijeteta prema ubijenima, potrebno je osvrnuti se na nekoliko činjenica. Prvo, veliki je broj Mađara zajedno s Nijemcima, uglavnom bez suda i presude, pogubljen od komunističko-partizanskih vlasti jer im je nametnuta kolektivna krivnja nakon završetka Drugog svjetskog rata. Odlukom predsjedništva AVNOJ-a 21. studenog 1944. Nijemcima je bila pripisana kolektivna odgovornost, te je bilo dovoljno da se utvrdi njemačka narodnost određene osobe i da legalno bude izložena svim represalijama: konfisciranjem imovine, upućivanjem u logore, protjerivanjem iz Jugoslavije, pa i likvidacijom bez suda i presude. Za Mađare su postojali čak i planovi da ih se sve iseli u Mađarsku, što su ih izradili **Vasa Čubrilović**, kasniji ministar zemljoradnje, i **Sreten Vukosavljević**, komesar za kolonizaciju u Vojvodinu. No, nije znanstveno utemeljena tvrdnja da je u potiskim župama *stradao gotovo*

*svaki drugi župljanin*. Nju opovrgava i jedna od novijih relevantnih knjiga na mađarskom i hrvatskom jeziku autora dr. **Andrije Bognara**, dr. **Lászla Horvátha** i dr. **Vladimira Geigera**: *Stradanje Mađara i Nijemaca u Hrvatskoj i Bačkoj 1944./45. i u poraću* (Nova stvarnost, Zagreb i Croatica, Budimpešta, 2018.). Pored toga, *Šematizam Katoličke crkve u Jugoslaviji* iz 1939. koji na 615 stranica pruža detaljne podatke o Katoličkoj crkvi u zemlji u tom razdoblju, u usporedbi s prvim poslijeratnim popisom stanovništva iz 1948. i kasnijim *Šematizmom Katoličke crkve u Jugoslaviji* iz 1974., ozbiljno dovodi pod upitnik tezu o *gotovo svakom drugom ubijenom župljaninu* potiskih župa. Samo za ilustraciju dobro je kao primjer spomenuti Sentu, jedan od najvećih gradova uz Tisu (mogu se kao primjeri uzeti i neka druga mjesta u Potisju), koji je 1939. u tri rimokatoličke župe: sv. Stjepana kralja, Srca Isusova i sv. Male Terezije, te filijali sv. Antuna imao sveukupno 21.800 vjernika. Prema službenim podacima Saveznog zavoda za statistiku u popisu stanovništva 1948. (Knjiga IX: *Stanovništvo po narodnosti*), Senta je brojila 20.898 pripadnika mađarskog naroda (koji, dakako, nisu svi bili katolici), a prema *Šematizmu Katoličke crkve u Jugoslaviji* iz 1974. sve tri spomenute župe s filijalom sv. Antuna, koja je 1956. postala samostalna župa, i novoo osnovanom župom sv. Franje Asiškog imale su ukupno 17.158 župljana. Dakle, da je od predratnih 21.800 katoličkih vjernika gotovo svaki drugi bio pogubljen, teško bi poslijeratne državne i crkvene statistike opravdale spomenute brojeve.

## Novi podatci o svećeničkim žrtvama

Nažalost, *Pannon TV* također donosi zastarjele podatke o 17 pogubljenih biskupijskih svećenika, koje preuzima Subotička biskupija, od kojih neki, treba reći, nisu ni bili u Potisju, ali njihov je broj, prema novijim istraživanjima, trenutno 25, jer su pronađeni podatci o novih osam žrtava. To su: **Anton Dobler**, **Károly Gulyás**, **Sán-**

dor (Kosztolányi) Koppányi, Gáspár Kopping, Jakab Kopping, Stefan Müller-Meszárosch, Imre Sshwerer i István Tszizofsky. No, to je zasebna tema, kojoj bi netko od povjesničara, posebice crkvenih, trebao posvetiti truda i vremena. Osim toga, potrebno je zbog cjelovite povijesne istine sagledavati tu problematiku malo šire od potiskog prostora jer nema nikakvog razloga da se u popis svećeničkih mučenika ne uvrsti npr. dominikanac o. dr.



dr. Časlav Novak

Časlav Novak koji je s redovničkom subraćom djelovao u subotičkoj župi Uskrsnuća Isusova, u koju su dominikanci došli na poziv biskupa Lajče Budanovića 29. studenoga

1945. O o. Časlavu, i prije nego je stigao u Suboticu 20. svibnja 1946., proširio se glas da dolazi »jedan bili fratar, koji spada među najbolje propovjednike u Hrvatskoj«. To se ubrzo pokazalo točnim jer je svestranim aktivnostima u pastoralnome radu ubrzo postao tražen i poznat ne samo u Bačkoj nego i Baranji. To, dakako, ni malo nije bilo po volji onodobnim subotičkim vlastodršcima, pa je u puku omiljeni dominikanac jednostavno »nestao« u rujnu 1946. tijekom hodočašća subotičkih vjernika u marijansko svetište i župu Pohođenja Blažene Djevice Marije u Aljmaš na desnoj obali Dunava, u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji, kamo su hrvatski vjernici iz Bačke tradicionalno nekada hodočastili. Nakon što je izašao iz tamošnje župne kuće nitko ga nikada više nije vidio. (dr. Tomo Vereš: *Dominikanci u Subotici* (1945.-1948.), *Croatica Christiana periodica*, vol. 14., no. 25., Zagreb, 1990., str. 78. – 94.). Jednako se tako ne smije zaboraviti kapucinskog redovnika iz Švicarske (poznato mu je samo prezime – o. Weidner), koji se zatekao u Novome Sadu te je zajedno s novosadskim franjevcima odveden i strijeljan, kao i o. Beserményi, grkokatolički župnik u Kucuri.

#### Ubijeni bogoslov i franjevci braća pomoćnici

Pored otkrivanja nepoznatih i odgonetavanja prilično zamršenih (ne)potpunih povijesnih podataka o svećeničkim žrtvama iz Subotičke biskupije i onih koji su djelovali u Bačkoj, bilo bi dobro promisliti i o onima ubijenim, koji nisu bili svećenici a pripadali su u užem smislu crkvenim strukturama, te zaslužuju jednak pijetet. Tako bi bilo dobro u misi zadušnici sjetiti se i Jakaba Schöna, kandidata za svećenika, bogoslova, koji je tijekom posjeta roditeljima u Bačkoj Palanki uhićen zajedno s drugim muškarcima te nakon mučenja ubijen od partizana 26. listopada 1944.

(Tamás Tóth: *A Kalocsa-Bácsi Főegyházmegye mártír papjai 1944–1945-ben*, *Historia Ecclesiastica Hungarica*, Budimpešta, 2016., str. 451.).

Posebna je priča, koja se također nikako ne smije zaobići, o ubijenim redovnicima/časnoj braći subotičkog franjevačkog samostana. Oni su, naime, potpuno zaboravljeni i gotovo se nigdje ne spominju, a Crkva bi im jednako tako morala »odati poštovanje« jer su »dali svoje živote za našu Crkvu«, kako je to istaknuo spomenuti bečejski župnik Fuderer na misi. Naime, komunističke vlasti nakon završetka Drugog svjetskog rata, vođene marksističkom doktrinom o »religioznom otuđenju« i »religiji kao opijumu za narod«, u nastojanjima da sustavno, planski i svim sredstvima iskorijene Katoličku crkvu, pribjegavale su i najokrutnijim metodama – fizičkim uklanjanjem svih nepodobnih *crkvenjaka*. Za katoličke su svećenike imali univerzalne floskule da su »širili neprijateljsku propagandu«, »odgajali djecu i mlade u protunarodnome duhu«, »špijunirali za okupatore«, »prokazivali antifasiste«, »osuđivali ih na smrt« i sl. Međutim, jasno je da su njihove optužbe potpuno deplasirane i neutemeljene u kontekstu brojnih pobijenih, često bez suda i presude, ne samo svećenika nego i redovnica, bogoslova i čak srednjoškolaca/sjemeništara, što znači da im je svima njima najveći *zločin* bio – pripadnost crkvenim strukturama bez obzira na kojoj razini! S tog motrišta treba također promatrati ubojstva redovnika različitih redovničkih zajednica, koji nisu bili svećenici. Oni se nazivaju *časna braća*, *braća pomoćnici* ili *braća laici*, polažu iste privremene i doživotne zavjete: siromaštva, čistoće i poslušnosti skupa s onim redovnicima koji se odlučuju za svećeništvo. Potpuno su ravnopravni s redovničkim svećenicima, sudjeluju u izboru samostanskih poglavara, vodstva redovničkih zajednica i provincijala, a mogu i sami biti birani na te dužnosti. Povjeren im je niz različitih i važnih službi za normalno funkcioniranje samostana poput vratara, kuhara, knjižničara, vrtlara, krojača, stolara, sakristana, obučara i sl. Skromni, marljivi i samozatajni unutar samostanskih zidina neupadljivo služe svojim redovničkim zajednicama, kao što su to činili i brojna *časna braća* tijekom Drugog svjetskog rata i u prvim godinama poraća, pa sve spomenute optužnice poslijeratnih vlasti *padaju u vodu*, jer oni nisu javno djelovali: propovijedali, govorili na skupovima, držali vjeronauk za mlade i djecu, vodili različita katolička društva, držali predavanja, duhovne vježbe i sl., i tako izravno utjecali na šire slojeve vjernika. Teško je kategorički u svakom pojedinačnom slučaju dokazati, ali vrlo je velika vjerojatnost da im je *magnum crimen* bilo: *nezgodno* prezime, u najvećem broju njemačko ili mađarsko, zatim, bliže ili daljnje srodstvo s *narodnim neprijateljem*, te činjenica da su pred kraja rata bježali od partizanskih postrojbi, jer se brzo pročulo o masovnim grobnicama koje su one ostavljale iza sebe, čime su nakon uhićenja u bijegu automatski smatrani krivima. Usputno, prema dosadašnjim podatcima, na područjima Hrvatske, Bosne

i Hercegovine, kao i Bačke, sveukupno je pogubljeno 14-ero redovničke *braće*, članova franjevačkog, trapističkog i isusovačkog reda, od kojih je, za ilustraciju da se vide partizanski kriteriji, najstariji bio 77-godišnji fra **Modesto Hipper**, rođen u Wüttembergu u Njemačkoj, trapistički redovnik u nekadašnjoj velebnoj opatiji *Marija Zvijezda* u Banjoj Luci, u kojoj je radio u štali. Prema samostanskim zapisima živio je doista svetim životom, no, iako nije optužen za bilo kakav zločin, partizani su ga, samo zato što je Nijemac, odveli u logor za *Donauschwabe* u Kovinu u Banatu, gdje je preminuo nepoznatog datuma i pokopan na nepoznatome mjestu. (dr. **Ante Čosić**: *125. obljetnica Trapističke opatije 'Marija zvijezda' u Banja Luci; 1869.-1994.*, Biskupski ordinarijat, Banja Luka, 1994.).

### Ubijeni zbog mađarskog i njemačkog prezimena

Za Crkvu u Bačkoj isti su takvi kriteriji primjenjivani i na dvojicu *braće pomoćnika* u subotičkom franjevačkom samostanu, koji su ubijeni nakon rata. Oni su također imali



fra Adalbert Fleisz

*sumnjivo* prezime, što je komunističkim vlastima bio sasvim dovoljan razlog za svrstavanje u *narodne neprijatelje* koje treba fizički eliminirati. Jedan je od njih bio Mađar fra **Adalbert Fleisz**, r. 6. lipnja 1906. u župi sv. Josipa Radnika u Gornjem Bregu, (mađ. Felsőhegy), naselju na desnoj obali rijeke Tise u sjevernoj Bačkoj, 4 km od općinskog središta, grada Sente. Krsnoga imena **Ferenc** 1937. pristupa Hrvatskoj franjevačkoj provinciji sv. Ćirila i Metoda u glasovitome samostanu na Trsatu, dobivši redovničko ime Adalbert. Kao zanimljivost vrijedi spomenuti da je prema *Općem šematizmu Katoličke crkve u Jugoslaviji* iz 1939. trsatski samostan imao čak šestero časne braće, među kojima je fra Adalbert bio sakristan i vratar. Nakon toga odlazi u Bač, gdje je bio kuhar, svečane je zavjete položio 15. prosinca 1942., te je premješten u subotički samostan gdje je bio sakristan. Partizani su ga uhitili 6. studenoga 1944. i, prema jednoj verziji, odveli i strijeljali na nepoznatome mjestu. No, prema usmenoj predaji u obitelji Fleisz, koju je potvrdio njegov rođak **József Gergely**, novinar vojvođanskog dnevnog glasila *Magyar Szó*, fra Adalbert je ubijen iza glavnoga oltara u crkvi, a tijelo mu je zakopano na nepoznatom mjestu!

Njemačko je prezime, čini se, presudilo i mladome 25-godišnjem fra **Rigobertusu Kettereru**, koji je rođen 12. listopada 1920. u Bačkome Brestovcu (njem.: Ulmenau), naselju u općini Odžaci, nekadašnjoj velikoj njemačkoj župi s oko 5.000 vjernika, u župi Imena Marijina osnovanoj 1787. U novicijatu je stupio 1941. u franjevačkom samostanu u Varaždinu, po završetku novicijata bio je krojač u osječkome samostanu, a 1943. premješten je u Suboticu. Prema jednoj verziji, bježeći od komunističkih postrojbi, poginuo je kao bolničar nepoznatog datuma negdje u Poljskoj, a prema Franjevačkome nekrologiju ubijen je 1945. (**Ante Baković**: *Hrvatski martirologij XX. stoljeća, Martirium Croatiae*, Zagreb, 2007.).

### »Martirologij Subotičke biskupije«?

Možda bi subotički biskup i njegovi suradnici mogli promisliti i o ostalim mučenicima rođenima u Bačkoj, koji su na sličan način ubijeni na nekim drugim mjestima izvan Subotičke biskupije, kao što je npr. franjevac dr. o.

**Beato Bukinac**, rođen u Baču 1912. a ubijen 1945. u Karlovcu, autor kolosalnog povijesnog djela *De activitate franciscanorum in migrationibus populi croatici saeculis XVI et XVII/ O djelovanju franjevacu u migracijama hrvatskog naroda u 16. i 17. stoljeću* ili **Stjepan Ognjanov**, rođen 1913. u Baču, kapelan subotičke župe sv. Roka, koji je »nestao« u jesen 1945.



dr. o. Beato Bukinac

Svi su oni poslijeratne žrtve koje zavrjeđuju jednako poštovanje, sjećanje i molitve sadašnjeg vjerničkog naraštaja (i budućih) Subotičke biskupije! Dakle, čini se, da je dosadašnji narativ o *Sjećanju na svećenike iz Bačke, žrtve komunizma* prilično okrnjen i uskogrudan, pa bi trebalo promišljati o »širem nazivu«, koji ne bi podrazumijevao isključivo svećenike. Možda bi prigodan naziv mogao biti *Martirologij Subotičke biskupije* (naziv dolazi od grčke riječi *mártýr* koja znači »svjedok«, tj. osobu koja je položila život u svjedočenju svoje vjere). No, o tome treba najprije pokrenuti raspravu i doći do zajedničkog konsenzusa, ali jedno je sigurno – mučenici se u Bačkoj i iz Bačke ne smiju zaboraviti!

Tomislav Vuković

Dr. sc. Iva Tešić, književna povjesničarka

# Pojedinci održavaju književne veze živim



Intervju vodio: Davor Bašić Palković

**D**r. sc. **Iva Tešić** (Beograd, 1986.) književna je povjesničarka koja se primarno bavi komparativnim proučavanjem srpske i hrvatske književnosti 20. stoljeća. Završila je osnovni i master studij na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu, na grupi za srpsku književnost i jezik s općom književnošću, gdje je obranila diplomski / master rad *Rat i egzistencija u 'Velikom meštru sviju hulja' Miroslava Krležu i 'Dnevniku o Čarnojeviću' Miloša Crnjanskog*. Na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu obranila je doktorsku disertaciju pod naslovom *Modernizam Josipa Kulundžića: esejističko i prozno stvaralaštvo*.

Sudjelovala je na brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima te objavila više znanstvenih radova. Autorica je znanstvenih monografija *Identitet,*

*rat, egzistencija* (2014.) i *Sličnosti, razlike, isključivost: Hrvatsko-srpske međuknjiževne relacije* (2024.). Priredila je rukopis doktorske disertacije **Josipa Bognera** (1906. – 1936.) *Pokreti i struje u hrvatskoj i srpskoj književnosti od Moderne do Nadrealizma (1895 – 1925)*, a zajedno s prof. dr. sc. **Gojkom Tešićem** priredila je petnaest knjiga *Sabranih dela Radomira Konstantinovića*, kao i dvije knjige **Dragana Aleksića** *Kakotedragost* i *Obilatnost*.

Od 2015. godine zaposlena je u Institutu za književnost i umetnost u Beogradu, na projektu »Srpska književnost u evropskom kulturnom prostoru«.

► **U središtu Vašeg znanstvenog interesa nalaze se srpsko-hrvatske međuknjiževne veze. Što Vas je potaknulo da se posvetite upravo toj temi?**

***Kada je riječ o hrvatsko-srpskim literarnim vezama, možemo nedvosmisleno zaključiti da su izuzetno složene, ali i kontaminirane društveno-političkim i ideološkim dešavanjima, koja su dovela do krivih tumačenja, prešutkivanja i naknadnih interpretacija / revizija, to jest prenebregavanja književnopovijesnih činjenica \* Nadam se da će u skorijoj budućnosti biti prepoznata važnost bilateralnih projekata znanstvenog tipa, imajući u vidu da postoji dosta toga što bi trebalo znanstveno prevrednovati, istražiti, kontekstualizirati...***

Čini mi se da je stjecaj okolnosti bio presudan. S jedne strane, odrastanje uz oca, književnog povjesničara **Gojka Tešića**, koji je najveći dio svojih istraživanja realizirao u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (instituciji dragocjenoj i za očuvanje srpske kulturne baštine, imajući u vidu da je Narodna biblioteka Srbije stradala u bombardiranju 1941. i da je njen fond u potpunosti uništen), dok je, s druge strane, značaja imala i izloženost hrvatskoj literaturi, koja zauzima posebno mjesto u bogatoj obiteljskoj knjižnici. Osim toga, moram spomenuti da je važnu ulogu u opredijeljenosti za izučavanje srpsko-hrvatskih interliterarnih veza imao i moj mentor s osnovnih studija, profesor **Tihomir Brajović**.

► **Koja su razdoblja hrvatsko-srpskih književnih odnosa bila najintenzivnija i najplodonosnija? Po Vašem mišljenju, koji su hrvatski pisci ostavili najdublji trag u srpskoj književnoj i kritičkoj tradiciji, a koji srpski autori u hrvatskoj?**

Hrvatsko-srpske kulturne i književne relacije su i u prošlosti i danas u znatnoj mjeri uvjetovane društveno-političkim okolnostima. Međusobno zbližavanje započelo je poslije stvaranja hrvatsko-srpske koalicije (1905.), da bi tijekom Balkanskih ratova, a posebno nakon završetka Prvog svjetskog rata i stvaranja Kraljevine SHS (1918.), relacije između dvije kulture postale znatno dinamičnije. Razdoblje 1906. – 1918. književni povjesničar **Josip Bogner** označio je kao period »nacionalne, kulturne i književne sinteze Srba i Hrvata«, u kojem dolazi do suradnje na svim poljima: organiziraju se zajedničke izložbe, hrvatske knjige se tiskaju ćirilicom i na ekavici (**Ujevićev Lelek sebra** i **Kolajna**, **Šimićeva Preobraženja**; **Krleža**, **Cesarec** i **Krklec** također objavljuju na ekavici...), Matica hrvatska svake godine objavljuje jednu knjigu srpskog, a Srpska književna zadruga jednu knjigu hrvatskog autora, **Bogdan Popović** prvo izdanje svoje *Antologije novije srpske lirike* tiska u Matici hrvatskoj na latinici... Nezaobilazno je spomenuti da su u periodu zajedničke države mnogi hrvatski autori živjeli i stvarali u Srbiji (prije svih **Antun Gustav Matoš**, 1894. – 1898. i 1904. – 1908., zatim **Tin Ujević**, **Josip Kulundžić**, **Gustav Krklec**, **Niko Bartulović**, **Nikola Šop**, **Sibe Miličić**, **Josip Kosor**...),

te samim tim postali značajni čimbenici i srpske književnosti i kulture, baš kao što su brojni srpski pisci na posredan način dio hrvatske literarne baštine. Prije svega mislim na *Zenit* i zenitizam, koji je svoj vrhunac doživio u Hrvatskoj, a čiji su osnivači, pokretači i urednici časopisa bili braća **Ljubomir** i **Branislav Micić**, rođenjem hrvatski Srbi, koji su svoje najznačajnije knjige objavili baš u Zagrebu; isti je slučaj i s **Draganom Aleksićem**, tvorcem dadaizma u Zagrebu, u kojem je pokrenuo i uređivao dadaističke revije *Dada tank* i *Dada jazz* (obje objavljene 1922. godine)). S druge strane, u hrvatskim časopisima objavljivali su skoro svi srpski avangardni stvaraoci (**Stanislav Vinaver**, **Todor Manojlović**, **Rastko Petrović**, **Rade Drainac**, čak i **Dušan Vasiljev**, **Jovan Popović**, **Moni de Buli**, nadrealist **Marko Ristić**, itd.; **Miloš Crnjanski** je možda najizrazitiji primjer – u *Benešićevom Savremeniku* 1917. i *Književnom jugu* objavio je skoro sve svoje pripovijetke, znatan broj pjesama iz *Lirike Itake*, kritičke tekstove, kao i svoju prvu knjigu – dramu *Maska*), a ne možemo ne spomenuti i važnu ulogu **Milana Begovića** u afirmaciji srpskih modernista – Begovićeva *Kritika* 1921. objavljuje antologiju Beogradske književne zajednice *Alfa*... Navedene činjenice otvaraju priču o identitetu srpske književnosti unutar hrvatske i obratno. Ovom prilikom moramo spomenuti i slučaj **Vladana Desnice**, koji je jedinstven, a, nažalost, i reprezentativan u kontekstu hrvatsko-srpskih / srpsko-hrvatskih relacija – uslijed odbijanja da se deklarira »čiji je«, ovaj pisac je platio visoku cijenu, postavši jednako nepripadajući i nedobrodošao u obje literature. Desnica je bio dosljedan u ignoriranju nacionalističkih svojatanja i ideoloških isključivosti, braneći pravo na umjetničku autonomiju i inzistirajući na stanovištu da jedina funkcija književnosti može biti – »očovječenje čovjeka«. Kada je riječ o hrvatsko-srpskim literarnim vezama, možemo nedvosmisleno zaključiti da su izuzetno složene, ali i kontaminirane društveno-političkim i ideološkim dešavanjima, koja su dovela do krivih tumačenja, prešutkivanja i naknadnih interpretacija / revizija, to jest prenebregavanja književnopovijesnih činjenica. S tim u vezi, podsjetila bih na stav profesora **Zvonka Kovača**, koji naglašava važnost nekadašnjeg zajedništva



kao svojevrzne *konstitutivne sastavnice*, koja je zasigurno imala udjela u oblikovanju identiteta današnjih nacionalnih književnih historiografija.

► **Političke okolnosti, od zajedničkih država do raspada SFRJ, oblikovale su način na koji se hrvatska i srpska književnost međusobno čitaju i tumače. Nakon raspada Jugoslavije književni dijalog i recepcija autora s druge strane granice značajno slabe, no u novom mileniju ponovno se intenziviraju. Kako vidite aktualne književne veze, koliko su suvremeni hrvatski autori prisutni u Srbiji, a srpski u Hrvatskoj?**

Nažalost, političko-ideološke okolnosti imale su presudan utjecaj na uzajamne relacije u svim domenama društva, ostavljajući trajne posljedice, prije svega kada je riječ o poimanju zajedničke kulturne baštine – takozvanog jugoslavenskog naslijeđa. Raspad SFRJ i tragična dešavanja koja su potom uslijedila umnogome su se odrazila i na kulturu, te su, osim državnih, uslijedile i podjele suštinski nedjeljivih kategorija – jezika, književnosti i zajedničke tradicije, a sve u službi dominantnih i poželjnih ideoloških diskursa. Ipak, uprkos tome, postoje individualni angažmani i projekti zbližavanja, prvenstveno u svijetu umjetnosti. Spomenula bih manifestacije koje njeguju dijalog, kao što su, na primjer, književni festival *Krokodil*, koji se održava u Beogradu, ili užički festival *Proza na pola puta*, koji povezuje stvaraoce s prostora bivše Jugoslavije, pa samim tim i iz Hrvatske. Sve u svemu, pojedinci su ti koji oživljavaju stare veze u različitim

formama suradnje: kroz književne večeri, razmjenu tekstova po časopisima i listovima, susretima na skupovima, gostovanjima na sajmovima knjiga... Isto tako, važno je reći da su knjige najznačajnijih hrvatskih autora, i to mahom privatnih hrvatskih izdavača, danas dostupne u beogradskim knjižarama, ali, istovremeno, knjige hrvatskih autora objavljuju i srpski privatni izdavači *Laguna*, *Geopoetika*, *Rende*, *Booka*, nekada *Fabrika knjiga* itd. (Slobodan Šnajder, Dubravka Ugrešić, Snježana Banović, Slavenka Drakulić, Miljenko Jergović, Đorđe Matić, Boris Dežulović, Ante Tomić, Vedrana Rudan...). S druge strane, u Hrvatskoj su objavljene knjige Bore Ćosića, Davida Albaharija, Svetislava Basare, Dragana Velikića... Ne manje značajna jest činjenica da je izdavačka kuća *Službeni glasnik* svojevremeno objavila teorijske i monografske knjige istaknutih hrvatskih teoretičara i književnih povjesničara (Aleksandra Flakera, Milivoja Solara, Zvonka Kovača, Zdenka Lešića, Zorana Kravara, Josipa Užarevića...).

► **Sudjelovali ste na međunarodnom stručnom skupu posvećenom Antunu Gustavu Matošu koji je nedavno održan u Tovarniku. Kako ocjenjujete suradnju znanstvenih i kulturnih djelatnika iz Hrvatske i Srbije na području književnih istraživanja? Koliko se dvije književnosti danas izučavaju na fakultetima u Srbiji i Hrvatskoj te koliko su interknjiževna istraživanja zastupljena među mlađim znanstvenicima?**

Bila mi je izuzetna čast sudjelovati u manifestaciji po-

svećenoj A. G. Matošu, jednom od najznačajnijih i najplodnijih stvaralaca ne samo moderne, već cjelokupne hrvatske književnosti. S tim u vezi, pohvalila bih pregalštvo organizatora, koji imaju svijest o važnosti kulture pamćenja i već desetljeće njeguju sjećanje na jednu od kanonskih figura nacionalne književnosti, velikana koji je svojim radom zadužio i srpsku literaturu. Što se tiče znanstvenih suradnji i istraživačkih projekata, individualni angažmani danas nisu rijetkost, mada bi bilo i lijepo i korisno kada bi postojala jača institucionalna podrška. Nadam se da će u skorijoj budućnosti biti prepoznata važnost bilateralnih projekata znanstvenog tipa, imajući u vidu da postoji dosta toga što bi trebalo znanstveno prevrednovati, istražiti, kontekstualizirati... Prije svega, mislim na onaj prostor koji se u historiografiji određuje kao južnoslavenski književni i kulturni prostor.



► Što biste izdvojili kao najveći izazov, a što kao najveću vrijednost proučavanja hrvatsko-srpskih književnih veza danas?

U istraživačkom smislu bih kao najveći izazov izdvojila proučavanje ogromne arhivske građe vezane upravo za periode najintenzivnije suradnje i izuzetno dinamičnih kulturnih i literarnih relacija u nekada zajedničkoj državi. U potpunosti se slažem sa stavom **Vlaha Bogišića**, koji

je svojevremeno istakao da je komparativno istraživanje hrvatske i srpske literature u književnohistorijskom i kulturološkom smislu epohalna tema, i kao komparatist nastavljam proučavanje onoga što sam naslovom svoje knjige označila kao *sličnosti, razlike, isključivosti*. Izazovi su veliki, građa je opsežna i inspirativna, a otkrića su svakako vrijedna, tim prije što doprinose cjelovitijoj slici jednog kulturno-historijskog konteksta, dok, na izvjestan način, označavaju i neku vrstu prkosa sveprisutnoj i vrlo rasprostranjenoj težnji za simplifikacijama i jednostranim promatranjem činjenica.

► U svojem doktoratu bavili ste se djelom **dramaturga, redatelja, kazališnog pedagoga i pisca Josipa Kulundžića (Zemun, 1899. – Beograd, 1970.) koji je radio i stvarao na tlu današnje Srbije i Hrvatske: od Beograda i Novog Sada do Zagreba i Osijeka. Koliko je njegov opus značajan u prostoru kazališta i književnosti?**

Josip Kulundžić je još jedan primjer autora koji je dio i hrvatske i srpske književne historiografije, budući da je svojim životom i radom bio vezan i za Hrvatsku i za Srbiju. Kulundžić je bio svestran umjetnik i njegov opus izuzetno je značajan u domeni dramske i kazališne umjetnosti (bio je ne samo dramski, već i operni i baletni redatelj, zatim profesor na Glumačkoj školi i Akademiji za pozorište, film, radio i televiziju, kao i urednik kazališnih časopisa), što predstavlja poznat i do sada istraživan korpus njegovog stvaralaštva. Međutim, manje je znano da je Kulundžić bio prozni pisac i esejist. Njegov roman *Lunar* (1921.), tiskan u čuvenoj modernističkoj biblioteci *Albatros*, doživio je svoje fototipsko izdanje 1985. godine u izdavačkom poduzeću *Filip Višnjić*, ali su njegovi prozni radovi i eseji ostali rasuti po periodici, premda predstavljaju i te kako značajan segment njegovog djela.

► **Koliko kultura, po Vašem mišljenju, pridonosi boljim odnosima dvije države, u ovom konkretnom slučaju Srbije i Hrvatske?**

Kultura je ključni i konstitutivni činilac svakog društva, neophodan za ostvarivanje istinskog dijaloga. Međutim, u današnje vrijeme, kultura je u potpunosti marginalizirana, mada je ta činjenica dio globalnog trenda i nema veze s »problematičnim« srpsko-hrvatskim relacijama. Dakle, status kulture je u eri kapitalizma manje-više svuda isti. Doduše, ako govorimo o regiji, najvidljivije su suradnje filmskih i kazališnih stvaralaca, pa i pisaca, koji pronalaze mogućnosti zajedničkih projekata i koprodukcija, što zaslužuje svaku pohvalu. Institucionalna podrška bi svakako bila dragocjena, tim prije što je kultura taj temeljni, zajednički imenitelj, onaj element koji ujedinjuje i spaja, prevladavajući periferne i, dijakrono promatrano, efemerne političke diskurse.

► **Na kojim istraživanjima trenutno radite i možemo li uskoro očekivati novu knjigu ili projekt?**

Trenutno radim na priređivanju Kulundžićevih proznih radova i nadam se da će ta knjiga iduće godine biti objavljena.

Sedam godina od posljednjih izbora

# Mjesne zajednice bez izbornog legitimiteta

***Izmjenama Odluke, koje su usvojene 2. srpnja, propisano je i da su članovi vijeća kojima je istekao mandat dužni nastaviti obavljati poslove do izbora novih članova, dok je Gradskom vijeću dana ovlast imenovati osobu koja će upravljati financijskim planom mjesne zajednice***

**G**rađani Subotice posljednji su put birali članove vijeća mjesnih zajednica 2019. godine. Budući da mandat traje četiri godine, istekao je tijekom 2023., no novi izbori do danas nisu raspisani. Istodobno, postojeća vijeća nastavila su raditi, što je otvorilo pitanje njihove pravne utemeljenosti i ponovno aktualiziralo raspravu o ulozi mjesnih zajednica u lokalnoj samoupravi.

Prema Zakonu o lokalnoj samoupravi Republike Srbije, mjesne zajednice oblik su mjesne samouprave koji se može, ali ne mora osnovati radi zadovoljavanja potreba lokalnog stanovništva na dijelu područja općine ili grada. Osniva ih skupština jedinice lokalne samouprave, koja i raspisuje izbore na svake četiri godine.

Pitanje neraspisivanja izbora ponovno je došlo u središte pozornosti nakon što je Gradska skupština 2. srpnja usvojila izmjene Odluke o mjesnim zajednicama. Njima je propisano da članovi vijeća ostaju na dužnosti do izbora novih članova, čime se njihov mandat faktički produžuje na »neodređeno«.

Gradska vlast obrazlaže takvo rješenje potrebom osiguravanja kontinuiteta rada mjesnih zajednica te navodi kako provedba izbora iziskuje znatna financijska sredstva. Oporba, s druge strane, smatra da se time naknadno pokušava ozakoniti višegodišnje stanje koje, prema njihovoj ocjeni, nije imalo jasno pravno uporište.

## Oporba upozorava na nezakonitost

Izmjenama Odluke propisano je i da su članovi vijeća kojima je istekao mandat dužni nastaviti obavljati poslove do izbora novih članova, dok je Gradskom vijeću dana ovlast imenovati osobu koja će upravljati financijskim planom mjesne zajednice.

Na prvi pogled riječ je o tehničkoj i administrativnoj mjeri, no upravo ona predstavlja srž političkog spora.

Zeleno-lijevi front uoči sjednice Gradske skupštine zatražio je da se ta točka povuče s dnevnog reda, uz ocjenu da se izmjenama pokušava naknadno opravdati izostanak izbora. Vijećnik Zeleno-lijevog fronta **Luka Vučinac** ocjenjuje da su mjesne zajednice osnovni oblik

sudjelovanja građana u lokalnoj samoupravi, ali da je nakon isteka mandata 2023. godine nastalo pravno sporno stanje.

»Mjesne zajednice predstavljaju osnovnu ćeliju u kojoj se građani okupljaju i informiraju o tome što se događa u njihovu susjedstvu. To predstavlja problem kada želite prodavati javnu imovinu, kada želite izgraditi cestu jer to ne odgovara nekom investitoru i zbog toga su 2023. godine jednostavno odlučili da zakon za njih više ne vrijedi i ponašali su se kao da to nitko nije primijetio«, naveo je Vučinac, tvrdeći da je uveden »tehnički mandat« bez pravne osnove.

Dodaje da oporba nije dobila pravno obrazloženje za takav institut.

»Kada sam tražio pravnu osnovu za tehnički mandat kako bih vidio koje ovlasti imaju tijekom tehničkog mandata, nikada nisam dobio pravnu osnovu«, rekao je Vučinac.

Prema njegovim riječima, ZLF je 2025. godine podnio kaznenu prijavu protiv predsjednika Skupštine grada zbog sumnje na zlouporabu službenog položaja jer izbori za vijeća mjesnih zajednica nisu raspisani. Dodao je i da su podnesene kaznene prijave i zbog toga što su, kako kaže, članovi vijeća nastavili potpisivati dokumente i nakon isteka mandata.

»Podnijeli smo kaznene prijave i za mjesne zajednice jer su ti ljudi bez mandata potpisivali dokumente koje ne smiju potpisivati«, rekao je Vučinac.

## Vlast se pravda financijama

Za razliku od oporbe, predstavnici vladajuće većine smatraju da je usvojeno rješenje prihvatljivo u danim okolnostima. Predsjednik vijećničke skupine Saveza vođanskih Mađara (SVM) **János Nágel** smatra da je cilj odluke osigurati zakonit i kontinuiran rad mjesnih zajednica:

»Smatramo da je izmjena ove odluke prihvatljiva u danim okolnostima jer je mjesnim zajednicama mandat istekao, a izbori nisu pravodobno provedeni (...) Ovo je



prijelazno rješenje i naš je stav bio, kao i ubuduće, da izbori za članove mjesnih zajednica moraju biti održani», rekao je Nágel.

Na pitanje novinara zašto se izbori ne raspisuju, Nágel je odgovorio da to nije pitanje za njega budući da je predsjednik vijećničke skupine SVM-a te da to nije u nadležnosti Gradske skupštine nego da se to pitanje postavi onome tko je nadležan za raspisivanje izbora. Na pitanje novinara je li ova odluka rezultat pritiska koalicijskog partnera, Nágel je to negirao, dodajući da je SVM manjinski partner u Skupštini grada kao i na pokrajinskoj i republičkoj razini te da nemaju moć samostalno donositi ovakve odluke.

Predsjednik vijećničke skupine »Aleksandar Vučić – Subotica sutra« **Veljko Vojnić** odbacio je tvrdnje oporbe da je došlo do kršenja zakona.

»Tvrdim da zakon apsolutno nije prekršen jer je Skupština grada nadležna za osnivanje i ukidanje mjesnih zajednica. Znamo da pojedine jedinice lokalne samouprave u Srbiji uopće nemaju mjesne zajednice, to je stvar Skupštine želi li imati takvo tijelo kako bi pojednostavila svoj posao«, naveo je Vojnić, dodajući da mjesne zajednice imaju ograničen institucionalni značaj i prije svega administrativnu ulogu.

Istaknuo je i da su financijski razlozi jedan od čimbenika zbog kojih izbori nisu prioritet.

»Izbori mnogo koštaju, imamo problema sa smanjenim gradskim proračunom zbog djelovanja blokadera u posljednjih godinu dana i sada, umjesto proračuna od 12 milijardi, imamo nešto više od 9 milijardi dinara. Odlučili smo smanjiti troškove vezane uz izbore za mjesne zajednice jer oni ne donose ništa posebno značajno. I da su izbori provedeni, opet bi obavljali isti posao koji rade i danas. Tu se ništa ne bi promijenilo«, zaključio je Vojnić.

S druge strane, u razgovoru za *Hrvatsku riječ* predsjednik Vijeća Mjesne zajednice Verušić **Martin Gabrić** ocjenjuje ovakvu odluku skupštinske većine »žalosnom« te ističe da se na ovaj način dodatno obesmišljavaju mjesne zajednice.

»Tko ima većinu može donijeti kakvu god odluku želi. Tako to ispada – imam većinu i produžujem vam man-

dat. A mi ispadamo smiješni pred ljudima – govore nam: što si tu toliko godina, a nije bilo izbora. Možda bi, da su izbori bili održani, bio netko drugi, možda bi radio bolje. Ostavljaju se isti ljudi s kojima građani nisu zadovoljni, zasitili su ih se, više nemamo ideja, pogotovo mi koji smo oporbene mjesne zajednice, a posebno se naši prijedlozi ne uvažavaju kada tražimo određene projekte. Ne razumijem zašto se ne raspisuju izbori, pogotovo za mjesne zajednice, jer bismo samo imali legitimnu vlast koju su građani izabrali.«

Dodaje i da su mjesne zajednice nekada imale vlastita financijska sredstva, kao i samodoprinos, koji je ukinut, a sada sve mora ići preko Grada – na početku godine sastavljaju popis prioriteta koji dostavljaju, no najčešće sve ostane samo na tome. Što se proračuna tiče, dobiju tek za puko funkcioniranje – za režijske troškove i tajnicu koja ih posjećuje dva puta tjedno.

»Ne mogu ništa odlučiti. Ne možemo napraviti proračun kakav želimo, samo potpisujemo sredstva koja su nam dodijeljena. Ne mogu reći da mi treba još milijun dinara kako bih uredio prostorije. A s druge strane, ja sam prvi na udaru građana.«

Međutim, kada je riječ o onim jedinicama lokalne samouprave koje su na svom području osnovale mjesne zajednice, Subotica nije usamljen slučaj, nego dio šireg trenda u Vojvodini u kojoj se nakon isteka mandata vijeća mjesnih zajednica izbori odgađaju, a lokalne vlasti posežu za različitim pravnim rješenjima kako bi postojeća vijeća nastavila funkcionirati.

Na kraju, ostaje pitanje vodi li ovakva praksa postupnom gašenju mjesnih zajednica, ne nužno njihovim formalnim ukidanjem, nego njihovim postupnim političkim i institucionalnim obesmišljavanjem. Ako građani godinama nemaju priliku birati svoje predstavnike, ako mjesne zajednice ne raspolažu vlastitim financijskim sredstvima i ako se njihove ovlasti svode uglavnom na administrativne poslove, postavlja se pitanje koliko još mogu ispunjavati svoju izvornu ulogu najnižeg oblika lokalne samouprave.

Marijana Vojnić Rogić

Predloženo osnivanje Hrvatskog kulturnog instituta *Marulić*

# Instrument kulturne diplomacije

**K**ako piše portal *Misao.hr*, Hrvatska još uvijek nema nacionalni kulturni institut koji bi sustavno promicao hrvatski jezik, kulturu i identitet u inozemstvu, po uzoru na slične ustanove kakve imaju brojne europske države. Upravo bi to, prema prijedlogu književnika i predsjednika Znanstvenog i kulturnog društva *Kosinj Milana Bošnjaka*, trebao biti Hrvatski kulturni institut *Marulić*.



Bošnjak je koncept takve ustanove predstavio u Matici hrvatskoj, istaknuvši kako bi se radilo o dugoročnom projektu kulturne diplomacije, usmjerenom na jačanje međunarodne vidljivosti Hrvatske, promicanje hrvatskoga jezika i kulture te povezivanje s hrvatskim iseljeništvom i hrvatskim zajednicama izvan domovine. Prema predloženom modelu, Hrvatski kulturni institut *Marulić* trebao bi objediniti promociju hrvatske nacionalne kulture, jezika, baštine i suvremenog stvaralaštva. Kao uzori za takav model navedeni su Goethe-Institut, Institut français, British Council i Instituto Cervantes, ustanove koje već

desetljećima djeluju kao važni instrumenti kulturne diplomacije svojih država. One u inozemstvu ne promiču samo jezik, nego i književnost, umjetnost, obrazovanje, znanost, društveni dijalog i suvremenu kulturnu produkciju. Bošnjak smatra kako Hrvatska ima dovoljno kulturnog sadržaja, povijesne dubine i suvremenog stvaralaštva da bi i sama imala instituciju takvog tipa. Pritom je odbacio čestu percepciju Hrvatske kao »male države« i »male kulture«, naglašavajući kako je riječ o starom narodu s bogatom materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom, ali i sa živom suvremenom kulturnom produkcijom. Prema njegovu mišljenju, tu činjenicu potrebno je osvijestiti i u Hrvatskoj i izvan nje. Institut bi, kako se navodi, trebao predstavljati cjelokupnu hrvatsku kulturu, neovisno o političkim, ideološkim ili drugim podjelama. Njegova uloga ne bi bila promicati samo jedan dio kulturne scene, nego objediniti sve ono što pripada hrvatskom kulturnom prostoru – od tradicijske baštine i hrvatskog jezika do suvremene književnosti, glazbe, filma, kazališta, znanosti i novih kulturnih praksi.

Prema Bošnjakovu prijedlogu, osnivač instituta trebala bi biti Republika Hrvatska, a njegovo bi se financiranje osiguravalo iz državnog proračuna, uz mogućnost dodatnog projektnog financiranja. Središnjica bi bila u Zagrebu, dok bi se mreža instituta postupno razvijala u gradovima s važnim hrvatskim zajednicama, ali i u značajnim međunarodnim kulturnim središtima. Kako navodi *Misao.hr*, cilj predloženog instituta ne bi bio zamijeniti postojeće institucije koje se već bave kulturnom promidžbom Hrvatske, nego ih povezati, osnažiti i omogućiti im sustavnije djelovanje kroz zajedničku mrežu. Tema osnivanja ovakve ustanove posebno je važna u kontekstu hrvatskog iseljeništva i hrvatskih manjinskih zajednica, kojima bi institut mogao biti dodatna poveznica s matičnom državom. Istodobno bi Hrvatska kroz njega mogla snažnije komunicirati vlastiti kulturni identitet prema stranoj publici, osobito u sredinama u kojima za hrvatsku kulturu postoji interes, ali ne i dovoljno organiziranih programa.

Bošnjak, koji se u svom stručnom i književnom radu bavi i pitanjima hrvatske kulture izvan domovine, autor je i publikacije *Hrvatski kulturni institut Marulić: nacrt projekta*, objavljene 2023. godine. U tom smislu, prijedlog predstavljen u Matici hrvatskoj nije tek načelna ideja, nego razrađen koncept institucije koja bi mogla postati važan instrument hrvatske kulturne diplomacije.

Priredio: I. U.

# Za dlaku, novo značenje

**A**ktualno Svjetsko nogometno prvenstvo apsolutno nema nikakve veze sa Suboticom, a ako ćemo pravo – ni sa Srbijom. Pa ipak, i u ovom se gradu, kao i diljem Planeta, ono gleda; oni najuporniji tekme čoretaju i u sitne sate pa ustaju polumamurni ili pak kao da su i sami tijekom noći promijenili nekoliko vremenskih zona. Bez obzira na to što Srbija nije izborila plasman među 48 najboljih momčadi svijeta, ne manjka ni navijanja, a to sa sobom povlači i subjektivizam, pa čak i prelazak u ostrašćenost i granica dobrog ukusa.

Međutim, ono što se dogodilo u prvim satima 3. srpnja (po našem vremenu) u Torontu zacijelo će vremenom stati uz bok **Maradoninoj** »Božjoj ruci« kada je 1986. naočigled cijelog svijeta igrački podlo, šibicarski i krajnje nečasno »zabio« Englezima gol rukom, a nakon toga se i ljudski isto tako ponio: kao sitna duša s neke poljane u kojoj se meč igra za gajbu piva. Na žalost, to se isto

Ali, kao i kada je riječ o svakom drugom revolucionarnom izumu – od kotača i vatre, preko dinamita pa do umjetne inteligencije – sve je to u teoriji O. K. dok se u praksu ne umiješa ljudski faktor, pa se onda sve to relativizira, izopači ili se pak nađe »rupa u zakonu«. Primjer za to upravo je **Igor Matanović**. Iako je FIFA u tom dijelu pravila navela čak i ulogu punđe na igračevu tijelu (valjda zbog sve većeg broja feminiziranih nogometaša sa svojim »in« frizurama), vremena za raspravu takve vrste na kraju meča Portugal – Hrvatska nije bilo: Matanovićeva je vlas, glasila je odluka, izravno utjecala na kasnije postignuti zgoditak Hrvatske.

I koliko god nepravedne odluke bile na utakmicama Argentina – Engleska 22. lipnja 1986. i Portugal – Hrvatska 2. srpnja (po kanadskom vremenu) 2026., razlike među njima ipak ima: u prvom slučaju tuniskom sucu **Ali Bin Naseru** teška srca se još i može progledati kroz prste jer VAR nije bio korišten. U drugom slučaju riječ je o čistom »tumačenju«: je li vlas kose dio tijela koji utječe na tijek igre? Ako jeste, odnosi li se onda isto – kao što je to primijetio i naš sugrađanin **Marin Skenderović** – i na rukav igračevog dresa ili pak (vlastito opažanje) i na vezicu na kopački? Naravno, mnogi su već vidjeli i prve reakcije nakon sramotnog poništavanja gola: poster buduće nogometne reprezentacije Hrvatske na kom su svi igrači ošišani na čelavo. Dodamo li mašti i oduzimanje rukava, vezica ili nečega trećeg, možda će teren biti na nudističkoj plaži.

Poseban dio ove priče su gledatelji, odnosno navijači, a još posebni komentatori. I dok je Srbija podijeljena na one koji su na Svjetskom prvenstvu navijali za Hrvatsku i BiH i one koji su navijali za svakoga protiv ovih reprezentacija, kod komentatora na *Areni* nije bilo dvojbe: svim srcem, i to najiskrenije, protiv *vatrenih* i *zmajeva*. Imena im apsolutno nisu bitna jer kao da su sišli s trake za proizvodnju robota: ton im namješten na neskriveno oduševljenje kada Hrvatska ili BiH prime gol, odnosno utišan do žalosti kada ga daju. Budući da je ovdašnjim gledateljima onemogućeno praćenje SP-a na Hrvatskoj televiziji ili pak Televiziji Crne Gore, ovdašnji gledatelji doslovce su bili prinuđeni slušati ovaj ljudski talog u ulozi komentatora na spomenutoj televiziji.

I, da: do sada se izraz »za dlaku« uobičajeno koristio u situacijama kada je nešto za malo izbjegnuto ili postignuto i, ovisno o kutu gledanja, uglavnom se vezivalo za sretan ili nesretan splet okolnosti. Ali, nakon utakmice Portugal – Hrvatska ovaj izraz (bar kod nas) dobija i vrlo konkretno značenje: za dlaku je »pobijedila pravda«.

Z. R.

FOTO: HINA/Daniel Kasap



dogodilo reprezentaciji Hrvatske u utakmici s Portugalom kada im je, sve do najnovije uvedenih pravila, poništen regularan gol koji bi meč odveo u produžetke. Bruji cijeli svijet (i još će brujati) o tome je li Matanovićeva vlas na kosi mogla utjecati na tijek igre; sudački, pa i pravni eksperti uključili su se u komentiranje sporne situacije sa sve mogućim sankcijama odgovornih protagonista u ovoj situaciji, ali gorčina i žal trajno ostaju.

Uvođenje tehnologije VAR-a 2018. mnogi ljubitelji nogometa pozdravili su kao mjeru koja će pridonijeti pravičnijem suđenju, odnosno ispravljanju nepravdi ili bar otklanjanju sumnji kada je riječ o ključnim detaljima utakmice. Za ovih osam godina to se nebrojeno puta pokazalo ispravnim, i bez obzira na česte duže prekide, konačne sudačke odluke na koncu su ipak bile pravičnije. Čak i za ovu priliku uveden senzor u lopti, koji mjeri ljudskom oku nevidljive doticaje, mjera je koja bi sama po sebi trebala unaprijediti nogomet u pravcu poštenog i objektivnog suđenja. Ali...

Četrdeset prvi saziv Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu

# Tradicionalna umjetnost koja pomiče granice

*»Ova umjetnost ne živi samo od sjećanja nego i od hrabrosti. Ona zna čuvati tradiciju, ali i zna razgovarati sa svijetom. Zna ostati vjerna sebi, a ipak pomaknuti granicu. Od Ane Milodanović do danas te su se granice pomicale, neka se pomiču i dalje kroz vaše mikrokozmose, tako bogate, plemenite, snažne...«, rekla je Nevena Baštovanović otvarajući koloniju*

Četrdeset prvi saziv Prve kolonije naive u tehnici slame – deveta manifestacija u okviru *Tavankutskog kulturnog lita 2026.*, otvoren je prošloga petka, 3. srpnja, u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu. U ovogodišnjoj koloniji, uz članice slamarskog odjela HKPD-a *Matija Gubec*, sudjeluju i gošće iz Srijemske Mitrovice te polaznice Seminara bunjevačkog stvaralaštva iz Slovenije, Hrvatske i Njemačke. Slamarske radionice su se tijekom proteklog tjedna, uobičajeno, održavale u prostorijama tavankutske OŠ *Matija Gubec*.

koliko odabranih slika s 40. saziva predstavljeno je na izložbama diljem regije. Slika **Jozefine Skenderović Risar** nagrađena je specijalnom nagradom, dok je slika **Jadranke Kolar Okrenuti Bunjevki** pohvaljena na pokrajinskoj razini. Uz koloniju je i prošle godine održan Seminar bunjevačkog stvaralaštva na kojem su sudjelovale polaznice iz Slovenije i Hrvatske«, rekla je Rukavina Prčić te dodala kako će slamarke sa svojim rukotvorinama sudjelovati na *Takmičenju risara* u Đurđinu, u subotu, 11. srpnja.



Podsjećanje na prošlogodišnju koloniju

Voditeljica slamarskog odjela spomenutog Društva **Marija Rukavina Prčić** prilikom otvorenja kolonije je među ostalim podsjetila kako su tijekom prošlogodišnje kolonije nastale 33 slike od kojih su dvije izradila djeca – najmlađi sudionici, jednu sliku je izradila članica iz Velike iz Hrvatske, dvije su djelo gošći iz Srijemske Mitrovice, dok su ostale izradile članice slamarskog odjela *Gupca*.

»Svi ti radovi mogu se pogledati u našoj Galeriji. Ne-



Od *Rita* do *Krika*

Ovogodišnji, 41. saziv Prve kolonije naive u tehnici slame otvorila je v. d. pomoćnice pokrajinske tajnice za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama u Odjelu za suvremeno stvaralaštvo **Nevena Baštovanović**.

»Dok se danas divimo trodimenzionalnoj zavodljivosti našeg zlata od slame koja nas mami u poigravanju sa sunčanim zracima, ne smijemo zaboraviti da je ona poni-



kla u skromnom salašarskom ambijentu, iz čistih, vrijednih, marljivih ruku žena koje su uronjene u težinu života odisale zahvalnošću, te su vidjele ne ostatak nego mogućnost i potrebu, prostor za vlastitim izričajem... Mislim da će mi zauvijek ostati u pameti kada je **Bela Duranci** govorio o slamarkama, osobito o **Ani Milodanović** iz Žednika čije se 100. obljetnice rođenja ove godine spominjemo i o njezinoj prvoj i uopće prvoj izloženoj slici od slame *Rit*. Duranci se, uz ono očigledno, jednostavno i prostodušno prikazivanje krajolika rita na toj slici, zadržao na tumačenju elemenata ženske psihe, onoga specifičnog, podsvjesnog što ženski duh tako dobro osjeća, prepoznaje i može prenijeti u sliku. Bez ijednog dana formalnoga likovnog obrazovanja, ta je slika otvorila novo poglavlje. A neposredno prije no što sam došla u Tavankut vidjela sam na društvenim mrežama reprodukciju *Krika Edvarda Muncha* u tehnici slame i pomislila sam – evo dokaza da ova umjetnost ne živi samo od sjećanja nego i od hrabrosti. Ona zna čuvati tradiciju, ali i zna

razgovarati sa svijetom. Zna ostati vjerna sebi, a ipak pomaknuti granicu. Od Ane Milodanović do danas te su se granice pomicala, neka se pomiču i dalje kroz vaše mikrokozmose, tako bogate, plemenite, snažne...», navela je Baštovanović i podsjetila kako Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama godinama sufinancira održavanje ove kolonije.

U okviru programa među ostalim su nastupili ženska pjevačka skupina HKPD-a *Matija Gubec* i Dječji omladinski tamburaški odjel *Gupca*, a prije otvorenja kolonije u tavankutoj crkvi Presveto Srce Isusovo služena je sveta misa koju je predvodio mons. **Stjepan Beretić**.

Zatvaranje 41. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame, a ujedno i 15. Seminara bunjevačkog stvaralaštva, te Risarska večer bit će održani u subotu, 11. srpnja, u Domu kulture u Tavankutu, s početkom u 19 sati i 30 minuta.

I. Petrekanić Sič

## Dužijanica u Bajmaku

# Plod molitve i zahvale

**P**rva od seoskih *dužijanci* održana je u nedjelju, 5. srpnja, u Bajmaku, mjestu u kojem tamošnja hrvatska zajednica ovu žetvenu manifestaciju slavi u kontinuitetu 32 godine. U okviru svete mise u crkvi sv. Petra i Pavla, koju je predvodio župnik župe Presvetog Trojstva u Somboru preč. **Josip Štefković**, u znak zahvale za ovogodišnju žetvu, sliku od slame (rad tavankutske slamarke **Jozefine Skenderović**) na oltar su prinijeli bajmački veliki bandaš i bandašica **David Martinović** i **Ema Crnković**, a kruh od novog žita mali bandaš **Luka Hajdu** i male bandašice **Una Crvenković** i **Nidija Kopilović**.



Prečasni Štefković u svojoj je propovijedi, među ostalim, istaknuo kako je *Dužijanica* nastala iz vjere naših predaka:

»Nije nastala iz folkloru, nego iz molitve. Nije nastala iz želje za pokazivanjem, nego iz želje za zahvaljivanjem. Zato bi bilo žalosno kada bismo sačuvali vanjske običaje, a izgubili duh koji ih je stvorio. Nije dovoljno sačuvati krunu od klasja ako zaboravimo zahvaliti Onome koji daje da klas dozrije. Nije dovoljno sačuvati pjesme i nošnje ako izgubimo vjeru koja ih je nadahnula. Naš je narod kroz stoljeća prolazio kroz mnoge kušnje. Bilo je ratova, siromaštva, nepravdi, iseljavanja i različitih pritisaka. Mnoge su generacije živjele teško, ali su sačuvale ono najvrjednije – vjeru u Boga i zahvalno srce. Upravo zahvaljujući toj vjeri opstali su i narod i običaji. Danas smo pozvani to isto blago predati mladima. Ne samo običaje, nego i vjeru. Ne

samo pjesmu, nego i molitvu. Ne samo krunu od klasja, nego i krunu kršćanskih vrjednota«.

Na kraju mise **Danijela Petreš**, snaha **Nikole** i **Marije Petreš**, aktivnih sudionika u organizaciji bajmačke *Dužijance* od 1994., od kada se ona u ovom selu održava u kontinuitetu (i prije toga se proslavljala u nekoliko navrata), osim nositeljima ove proslave, zahvalila se, članovima KUD-ova *Jedinstvo-Egység* i *Lajčo Budanović*, mladim članovima novoformirane grupe *Srce Dužijance* Bajmak,



koja je omogućila da u svom vlasništvu imaju bogatu kolekciju starih i unikatnih nošnji, cijeloj obitelji Petreš koja je i ove godine dočekivala djecu i mlade u svom domu i poučavala ih primjerom kako se Bogu zahvaljuje za svako, pa i najmanje zrno koje rodi na našim njivama, te djeci bajmačke župe predvođenoj vjeroučiteljicom **Mirelom Varga** koji su naporno radili kako bi i ovogodišnja *Dužijanica* bila svečana i dostojanstvena.

Proslavi *Dužijance* u Bajmaku prisustvovali su i glavni nositelji ovogodišnje žetvene svečanosti **Teo Margetić** i **Mila Kujundžić** te đurđinski bandaš i bandašica **Ivan Vukov** i **Marija Milodanović**.

Nakon mise, u dvorištu župe nastupile su bajmačke *kraljice*, mladi u nošnjama su odigrali kolo i parovne igre, a u župnoj dvorani priređena je izložba u okviru koje su se mogle vidjeti nošnje od kojih su neke stare i više od 120 godina, stari *prusluci*, šlingeraj, perlice i slike od slame, stare fotografije s nekadašnjih *dužijanci*, svatova, te prikaz tzv. risarskog ručka. Istoga dana, navečer, održani su Svečana akademija i *Bandašicino kolo*.

I. Petrekanić Sič

## Dužijanca 2026. – najava događanja

11. srpnja – *Takmičenje risara*, njiva kraj *Risarskog salaša* u Đurđinu.

Ove godine bit će održano 59. *Takmičenje risara*. Program, kako je uobičajeno, počinje u ranijim jutarnjim satima. Od 6 sati je okupljanje risara, te njihov izlazak na njivu i smotra risara od 6.30 sati. Potom slijedi pletenje *uža* u 7 sati i doček gostiju na njivi. *Risarski ručak* (doručak) na njivi predviđen je u 8 sati, a kako je najavljeno, i ove godine na meniju će biti risarska slanina, *kruv*, luk i *kiselna*.

Početak samog natjecanja risara bit će u 9 sati, a službeni početak bit će najavljen čobanskim zvonom. Posjetitelji će moći vidjeti i izložbu starinskog zaprežnog ratarskog oruđa, te prikaz rada na starim *mašinama* i rad na *vršalici*. Neće izostati ni kuhanje – pa i kušanje *tarane*, kao niti nastup folkloraca. Proglašenje pobjednika, uručivanje nagrada i zahvalnica planirano je za 11 sati. Ujedno, bit će i prikaz košenja mladih kosaca koji će revijalno kositi i pokazati svoje umijeće. Kao i ranijih godina *Takmičenje risara* bit će održano na *Risarskom salašu* u Đurđinu koji se nalazi na adresi Bajmački put 2, Đurđin. Ovogodišnji domaćini *Takmičenja risara* bit će **Tomislav i Tereza Vidaković Mukić**.



12. srpnja u 10.30 – *Dužijanca u Tavankutu*, crkva Presvetog Srca Isusova, Tavankut

18. srpnja u 18 sati – *Natjecanje u pucanju bičevima*, Risarski salaš u Đurđinu

19. srpnja u 9.30 sati – *Dužijanca u Žedniku*, crkva sv. Marka Evanđelista, Žednik

21. srpnja – 5. kolovoza – Radionica čišćenja žita i pletenja vijenaca, dvorište župe sv. Roka, Subotica

22. srpnja u 19 sati – Izložba *S Božjom pomoći*, Biskupijski muzej, Subotica

23. srpnja tijekom dana – Postavljanje izloga u središtu grada za natjecanje aranžera izloga, Subotica

26. srpnja u 10 sati – *Dužijanca u Maloj Bosni*, crkva Presvetog Trojstva, Mala Bosna

26. srpnja u 14 sati – Konjičke utrke *Dužijanca*, Gradski hipodrom, Subotica

30. srpnja u 18 sati – Izložba slika s XXIX. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić*, HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

30. srpnja do 1. kolovoza – XXX. Međunarodna likovna kolonije *Bunarić*, HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

2. kolovoza u 10 sati – *Dužijanca u Đurđinu*, crkva sv. Josipa Radnika, Đurđin

2. kolovoza u 18 sati – *Dužijanca u Mirgešu*, dvorana mjesne zajednice, Mirgeš

6. kolovoza u 19 sati – Književna večer u organizaciji KD-a *Ivan Antunović*, dvorana HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

7. kolovoza tijekom dana – Izložba rukotvorina, Gradski trg, Subotica

7. kolovoza u 19 sati – Izložba radova od slame nastalih na XLI. Sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu, Vestibil Gradske kuće, Subotica

7. kolovoza u 20 sati – Tamburaška večer, predstavljanje bandaša i bandašice, izbor pratilaca, proglašenje i dodjela nagrada za aranžere izloga, Gradski trg, Subotica.

Ž. V.

Mihailo Bakula iz Rume

# Odgovor mladosti na kušnje života i vremena

**»Mladima bih preporučio da se ne boje,  
nego da nauče mijenjati sebe i svoje navike«, kaže Bakula**

**M**ihailo Bakula rođen je 11. kolovoza 2006. godine u Novom Sadu. Od rođenja živi u Rumi, gdje je završio osnovnu i srednju stručnu školu za stomatološkog tehničara. Trenutno radi i priprema se za studije. Njegova bogata interesiranja obuhvaćaju aktivno sudjelovanje u životu Katoličke crkve, gdje ministrira, a uz to bavi se konjičkim sportom, pohađa glazbenu školu i član je u folklornom ansamblu HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume.

## Živjeti s vjerom i otvorenog srca

Život umije postaviti teške zadatke, a Mihaila je iskušao preranim gubitkom oca. Ipak je smogao snage da izabere pravi put. U tome mu je mnogo pomoglo priključivanje zajednici pri župi Uzvišenja svetog Križa, kao i velika podrška župnika preč. **Josipa Ivešića**.

»Moje aktivno sudjelovanje u životu župe Uzvišenja svetog Križa počelo je sa srednjom školom. Tada sam počeo redovno dolaziti na svetu misu, a ubrzo nakon toga postao sam i ministrant. Iako moji roditelji nisu bili naročito pobožni, a smrt oca uslijedila je prerano i potpuno izmijenila naše živote, mama nije željela da moja sestra bliznakinja i ja ostanemo nekršteni, pa smo kršteni u Srpskoj pravoslavnoj crkvi kada smo imali osam godina. Kako sam odrastao, sve više sam osjećao da me srce vodi ka Katoličkoj crkvi. Taj put nije bio sasvim lak, naročito zato što dolazim iz nacionalno mješovitog braka i što je majci u početku bilo teško prihvatiti moju odluku. Vremenom je razumjela koliko mi vjera znači i pružila mi je podršku, na čemu sam joj veoma zahvalan«, priča Mihailo.

»Na mom putu vjere veliku ulogu imali su prečasní Josip Ivešić, **Milena Micolaci** i moja baka **Vesna**. Svatko od njih me je na svoj način ohrabrivao, pružao mi podršku i pomagao da istrajem u vjeri. Njihovi savjeti, razgovori i primjer pokazali su mi koliko je važno živjeti svoju vjeru iskreno i otvorenog srca«, kaže Mihailo.

Mlad čovjek koji osjeća gdje se nalazi većina odgovora na hrpu pitanja koje odrastanje u vremenu punom kušnji neminovno donosi primjer je svojim vršnjacima za buduću ispunjen i svrhovit život.

»Život u župnoj zajednici veoma pozitivno utječe na mene. Tu sam pronašao mir, osjećaj pripadnosti, srodne ljude i prijatelje s kojima dijelim iste vrijednosti. Zajednica

me potiče da budem bolji čovjek, da pomazem drugima, da budem odgovoran i da neprestano radim na sebi«, kaže on.

U životu župe Mihailo sudjeluje kao ministrant i čitač na svetim misama. Osim toga, uvijek se rado odazove kada je potrebno pomoći oko bilo koje aktivnosti ili događaja u



župi, jer smatra da svatko od nas svojim trudom može doprinijeti životu zajednice. Sudjelovao je 2024. na susretu ministranata u Rimu, kada se na hodočašću okupilo 70 tisuća mladih, među kojima i oko 120 ministranata iz Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije. Upravo je Mihailo bio jedan od odabranih da sudjeluje u izvješću o susretu za *Vatican News*.

»U Rimu je bilo prelijepo. Počašćen sam što sam imao priliku biti tamo i na tom putu steći nova iskustva, posjetiti Asiz, Rim i Padovu i biti zajedno u molitvi s drugim ljudima. Ministrirati za mene znači biti bliži Bogu, služiti mu i biti Bogu ugodan. Također, kroz ministriranje sam upoznao nove ljude i stekao nova prijateljstva«, kaže Mihailo.

Hodočašće je, dodao je, jedva dočekao. Osobito ga je dojmio susret s papom.

»Bili smo mu poprilično blizu i dobro smo ga vidjeli, iako nismo puno toga razumjeli jer ne govorimo dobro talijanski i njemački. Ipak, bilo nam je lijepo«, istaknuo je Mihailo.



Najdraži dio hodočašća bio mu je odlazak u Asiz. Kako kaže, u tome se gradu čovjek osjeća kao da je u srednjem vijeku.

»Preporučio bih svima da se odazovu i ministriraju u svojim župama. Upoznat će mnogo novih prijatelja. Također, kada čovjek ode na misu ujutro, osjeća da je napravio nešto veliko na početku svakog dana«, istaknuo je Mihailo.

Dio je gotovo svih susreta mladih koji se organiziraju u Srijemskoj biskupiji, jer za njega oni predstavljaju vrstu duhovne povezanosti, moment kada se mladi Srijema duhovno ujedine i provedu dan u druženju, zajedništvu i prije svega, molitvi.

### Ljubav prema glazbi i konjima

Glazbena tradicija uvijek je bila značajna u Mihailovoj obitelji. Njegov djed **Ivica Bakula** svirao je klarinet u narodnom orkestru *Branko Radičević*, u hrvatskom društvu i tadašnjem *Vatrogascu*. Mihailov pokojni otac **Bojan** također je svirao u *Vatrogascu*, ali džez trubu. U srodstvu je i s pjevačem HKPD-a **Matija Gubec Dušanom Stuparom**, te se može reći da je Mihailo nastavio obiteljsku tradiciju glazbenika. Završio je osnovnu glazbenu školu *Teodor Toša Andrejević* u Rumi za klarinet. Sada svira ponekad, kako kaže, za svoju dušu. Draži mu je folklor, koji je izabrao za nastavak svog glazbenog životnog putovanja.

»Oduvijek su mi igra, narodna nošnja i koreografija bile bliže od sviranja. Drago mi je što sam član HKPD-a **Matija Gubec** u Rumi i HKC-a *Srijem* u Srijemskoj Mitrovici. Nastojim steći što više znanja, iskustva i prakse u izvođenju tradicijskih igara«, kaže naš sugovornik i objašnjava kako kroz članstvo u folklornom ansamblu njeguje ljubav prema tradiciji, narodnim običajima i kulturnoj baštini.

Jahanje i rad s konjima pružaju mu priliku da razvija odgovornost, strpljenje i povezanost sa životinjama. Jedna od Mihailovih velikih ljubavi su konji, koji su postali sastavni dio njegovog života, a krenuo je od malog ranča *Horis* u Rumi i stigao već do Konjičkog kluba *Srijem* u Srijemskoj Mitrovici.

»Početak, kao i svuda, nije lagan, ali vremenom i samo vremenom, čovjek stekne vještine i tehniku jahanja, preponskog jahanja, kao i povezanost s tako plemenitim životinjama. Moram istaknuti riječi bivšeg predsjednika Konjičkog saveza Srbije **Radomira Rajka Dokića** kako su Rumljani talentirani jahači«, kaže uz osmijeh Mihailo.

Da nas nepovoljne životne okolnosti suštinski ne određuju kao osobe, svjedoče Mihailova dobra duša, volja i sklonost za sve dobro, pregršt talenata koje njeguje i divni osmijeh koji su inspiracija ne samo mlađima, već se i odrasli u mnogome mogu ugledati na njega, a svakako i biti sretni da postoje mladi ljudi poput njega, kojima će pripasti budućnost.

Za kraj otkriva nam svoje želje:

»Želim se neprestano usavršavati, postati sve bolja i bolja osoba i najbolja verzija sebe. Smatram da su osobni razvoj, stjecanje novih znanja i iskustava i spremnost da učim najvažniji temelji za budućnost«, i poručuje vršnjacima: »Mladima bih preporučio da se ne boje, nego da nauče mijenjati sebe i svoje navike. U vremenu brzih promjena važno je sačuvati svoje vrijednosti, odoljeti napastima, raditi na sebi i truditi se da svakoga dana budemo makar malo bolji nego jučer«.

M. M.



# Prvi stižu kada pomoć ne smije kasniti

**Osnivanjem DVD-a Đurđin ovo selo dobiva organizirane i obučene ljude spremne reagirati u slučaju požara i drugih izvanrednih situacija. Na području Grada Subotice trenutno djeluje pet dobrovoljnih vatrogasnih društava, a novo društvo u Đurđinu pokazuje koliko su ovakve jedinice važne za sigurnost prigradskih i seoskih sredina**

**D**obrovoljna vatrogasna društva u selima često se spominju tek onda kada izbije požar, kada vjetar proširi vatru preko suhog raslinja i njiva ili kada nevljeme za sobom ostavi posljedice koje treba hitno sanirati. Ipak, njihova je uloga mnogo šira od same intervencije. Ona podrazumijeva prevenciju, obuku, okupljanje ljudi spremnih pomoći svojoj sredini, ali i stvaranje osjećaja sigurnosti u mjestima udaljenim od profesionalnih vatrogasno-spasilačkih jedinica.

Upravo je ta potreba bila jedan od glavnih razloga za osnivanje Dobrovoljnog vatrogasnog društva Đurđin. Selo koje je od Subotice udaljeno dovoljno da svaka minuta u slučaju požara može biti presudna sada ima svoje ljude, opremu i vozilo, ali i jasan cilj – zaštititi kuće, salaše, imanja i njive. Predsjednik DVD-a Đurđin **Damir Milodanović** kaže kako ideja o osnivanju društva postoji već duži niz godina, ali je nakon jednog većeg požara donijeta odluka da se konačno krene u njezinu realizaciju.

»Za sada djelujemo kao ogranak DVD-a Bajmak, ali učinili smo sve kako bismo osnovali naš DVD. Posjeduje-

mo opremu, vozilo i sve što je potrebno za osnivanje. Dobili smo i prostorije na korištenje od Grada Subotice, koje treba urediti i prilagoditi našim potrebama, pa će nam to biti jedan od većih poslova u narednom razdoblju«, kaže Milodanović.

## Mlado društvo s 22 člana

DVD Đurđin trenutno broji 22 člana, među kojima su i dvije žene. Riječ je uglavnom o mlađim ljudima, starosti od 18 do 40 godina, što ovo društvo čini jednim od mlađih dobrovoljnih vatrogasnih kolektiva na području grada. Članovi su mještani Đurđina, većina među njima su poljoprivrednici, ali ima i zaposlenih u različitim tvrtkama.

»Okupila nas je potreba da zaštitimo naše selo, imanja i kuće od požara. Donacijama mještana Đurđina uspjeli smo nabaviti potrebnu opremu i vozilo koje koristimo. Da bismo mogli osnovati DVD, morali smo imati operativce koji su položili za dobrovoljne vatrogasce. Prošli smo teorijsku i praktičnu obuku«, navodi Milodanović.

Za mještane, dodaje, osnivanje DVD-a znači prije svega veću sigurnost. Brzina reakcije u selima često može odlučiti hoće li požar biti zaustavljen na vrijeme ili će se proširiti na kuće, pomoćne objekte i poljoprivredne površine.

»Mi smo selo koje je dosta udaljeno od grada i zato smo imali želju imati nešto svoje. Kada se dogodi požar, najvažnije je brzo reagirati. Ako uspijemo skratiti vrijeme dolaska na intervenciju, već smo napravili mnogo«, kaže Milodanović.

Da postojanje novog društva nije samo formalnost, pokazala je i njihova prva lokalna intervencija. Prije tjedan dana gorjela su dva salaša i suho raslinje, a postojala je opasnost da se požar proširi na njive.

»Priključili su nam se i ostali DVD-ovi i uspjeli smo lokalizirati požar dok nisu došli profesionalci. Upravo tom



Damir Milodanović

intervencijom već smo opravdali naše postojanje. U stalnoj smo komunikaciji s profesionalnim vatrogascima, uvijek im javimo kada izlazimo na intervenciju, a oni se obavezno uključuju. Isto tako, i oni nama javljaju kada je potrebna pomoć. Nedavno je bio požar na Kelebiji i dva naša člana sudjelovala su u gašenju», kaže Milodanović.

Suradnja s drugim dobrovoljnim vatrogasnim društvima, osobito s DVD-om Bajmak, za njih je od velike važnosti. U slučaju potrebe, članovi se odazivaju i na intervencije izvan Đurđina, ovisno o tome tko je slobodan i može se priključiti.

»Primamo u DVD svakoga tko želi pristupiti. Što nas je više, bit ćemo učinkovitiji i uspješniji u radu. Cilj nam je u narednom razdoblju, preko natječaja i donacija, nabavljati dodatnu opremu, i polovnu i novu, kako bismo unaprijedili rad društva«, ističe Milodanović.

### Brzina reakcije može učiniti razliku

Jedan od članova DVD-a Đurđin **Filip Ivković Ivandekić** kaže kako je njegov motiv za pristupanje društvu prije svega želja da pomogne u zaštiti sela, njiva i imovine od požara i drugih opasnosti.

»Osnovno zbog čega smo osnovani jest borba protiv požara, ali tu su i druge situacije – uklanjanje stabala s puta nakon nevremena, pomoć u slučaju poplava, ispuštanje vode iz podruma, akcije spašavanja i slično. Prometnim nezgodama za sada se ne bavimo, ali vatrogastvo svakako nije samo gašenje požara«, kaže Ivković Ivandekić.

On podsjeća kako su mještani i ranije sporadično pomagali u gašenju požara, ali sada, kada postoji organizirano društvo, sve dobiva ozbiljniji okvir.

»Sada kada smo službeni, to je jedno iskustvo na drugoj razini. Obuka je bila dobra, radili smo i u uvjetima smanjene vidljivosti s izolacijskim aparatima. Čovjek se mora obučiti na pravi način, prije svega radi sigurnosti svih koji sudjeluju u intervenciji«, kaže Ivković Ivandekić.

Posebno ističe važnost blizine i brzine reakcije, što je za seoska dobrovoljna vatrogasna društva jedna od ključnih prednosti.

»Makar mi požar samo stavili pod kontrolu dok ne dođu vatrogasci iz Subotice, to može učiniti veliku razliku. Sada kada je ljeto, kada vjetar puše i požar se može brzo raširiti, izuzetno je važna brza i adekvatna reakcija. Nije lako uskladiti svakodnevne obveze s radom u DVD-u, ali to je ono što svi mi želimo. Zato smo i ovdje«, poručuje Ivković Ivandekić.

### Na području grada djeluje pet društava

Povodom osnivanja DVD-a Đurđin, razgovarali smo i s **Tomislavom Kovačem**, predsjednikom DVD-a Matica Subotica i komandantom dobrovoljnih vatrogasnih jedinica na teritoriju Sjevernobačkog okruga. On navodi kako na teritoriju Grada Subotice trenutačno djeluje pet dobrovoljnih vatrogasnih društava – Matica Subotica, Tavankut, Bajmak, Žednik i Čantavir. Uz njih, u formiranju je i društvo u Đurđinu, dok DVD Matica Subotica ima i istureno odjeljenje na Bikovu s 11 članova. Kovač ističe kako članovi vatrogasnih društava nisu samo oni koji izlaze na intervencije.

»Član društva može biti svatko tko to poželi. Za svakoga imamo ponešto – rad s djecom, edukacije po školama, edukaciju građanstva, praćenje natječaja i sudjelovanje u različitim akcijama i događajima. Članom se postaje popunjavanjem pristupnice i angažiranjem u radu društva«, kaže Kovač.

Trenutačno stanje dobrovoljnog vatrogastva na području grada ocjenjuje solidnim. Sva društva imaju ispravna vozila i opremu, a svaki operativac posjeduje osobnu zaštitnu opremu – odijelo, kacigu, rukavice i čizme.

»Uvijek može bolje i novije, naravno, ali mislim da smo u solidnom stanju«, kaže Kovač.

Dobrovoljna vatrogasna društva posebno su važna u prigradskim i seoskim sredinama, gdje su često bliža mjestu intervencije od profesionalne Vatrogasno-spasilačke jedinice Subotica.

»Upravo ondje mogu prije stići i početi djelovati. U prigradskim naseljima dobrovoljna društva izlaze na sve intervencije, dok u gradu DVD Matica izlazi na veće intervencije, jer su prvi na udaru pripadnici profesionalne službe, a mi dolazimo po njihovu pozivu«, objašnjava Kovač.

Operativni dobrovoljni vatrogasci moraju proći obuku propisanu od Ministarstva unutarnjih poslova. Tijekom nje uče osnove taktike, sredstva i opremu za gašenje, kao i prvu pomoć. Obuka traje osam dana, provode je pripadnici Vatrogasno-spasilačke jedinice, a završava polaganjem ispita i dobivanjem certifikata. Kovač naglašava kako je redovito vježbanje neizostavno.

»Ponavljanje je majka znanja. Samo redovitim vježbanjem i treningom stječu se potrebna rutina i automatska motorika da se u određenim situacijama djeluje na pravi način«, kaže Kovač.

Kada je riječ o financiranju, dobrovoljna vatrogasna društva oslanjaju se prije svega na sredstva lokalne samouprave i donacije koje sama pokušavaju osigurati. Grad Subotica svake godine preko tajništva nadležnog za civilnu zaštitu izdvaja određena sredstva za potrebe operativ-

nog djelovanja DVD-ova. Prethodnih godina, kaže Kovač, to su bili skromniji iznosi, ali se vidi tendencija rasta.

»Nešto opreme povremeno se dodijeli od MUP-a i Vatrogasnog saveza Vojvodine, ali to je zanemarivo za svakodnevno funkcioniranje«, navodi Kovač.

Kao najveće probleme ističe dotrajalu opremu i vozila, ali dodaje kako nijedan segment ne može biti odvojen od drugoga.

»Uzalud najbolja i najnovija oprema ako nema tko raditi s njom. Uzalud i sto dobrovoljaca na intervenciji ako nemaju čime raditi. Svaki problem nosi svoje poteškoće, ali uglavnom su najveći problem stara oprema i vozila«, kaže Kovač.

Na pitanje postoji li plan sustavnog opremanja DVD-ova u selima, odgovara izravno – ne u mjeri u kojoj bi to bilo potrebno.

»Obećanja uvijek postoje, radi se na pronalaženju načina, ali sve je to još na slabim nogama. Polako napredujemo u dobrom pravcu, ali smo još daleko od cilja«, kaže Kovač.

### Najteže je društvo održati živim

Dobrovoljni vatrogasci ne sudjeluju samo u gašenju požara. Izlaze i na intervencije u slučaju poplava, nevremena, uklanjanja posljedica oluja, ali i u situacijama kada je potrebna fizička pomoć drugim službama.

»Nema pravila. Svakoj intervenciji pristupa se maksimalno ozbiljno. Sudjelujemo i u intervencijama pružanja pomoći drugim službama, primjerice kod transporta izrazito gojaznih osoba ili vađenja ljudi iz praznog bazena«, navodi Kovač.

Kao najveći izazov za dobrovoljno vatrogastvo danas ističe održavanje društava aktivnima i privlačenje mladih ljudi.

»Najveći izazov je održavati društvo živim. Privlačiti mlade, držati njihovu pažnju i natjerati ih da zavole ovo. U vremenu kada virtualni svijet odvlači omladinu, teško ih je zadržati«, kaže Kovač.

Posebno upozorava na opasnost požara na otvorenom u vrijeme žetve i suše. Tada je, kaže, sve oko nas suho, a uz malo vjetrova požar se može proširiti na velike površine i ugroziti opremu, imovinu, ali i živote vatrogasaca.

»Svaki je požar opasan. Požari na otvorenom zahtijevaju iskusnog zapovjednika koji će procijeniti situaciju i postaviti ljude i opremu na prava mjesta. Za nekoliko sekundi situacija se može promijeniti i ugroziti ljudske živote«, upozorava Kovač.

U proteklih godinu dana, kaže, oživljena su dva sela koja su bila ugrožena udaljenošću od profesionalne vatrogasno-spasilačke jedinice. Time je povećan stupanj sigurnosti i smanjeno vrijeme djelovanja. U narednom razdoblju plan je razvijati mrežu i na prostoru s druge strane autoceste, prema Hajdukovu i Šupljaku. Kovač naglašava kako je o dobrovoljnim vatrogasnim društvima važno govoriti stalno, a ne samo kada se dogodi požar.

»Preventivno djelovanje uvijek je mnogo bolje od operativnog. Važno je govoriti o zaštiti od požara tijekom cijele godine, ne samo u najtoplijem razdoblju. O DVD-ovima je važno govoriti uvijek, podizati svijest ljudi da je to mjesto gdje mogu naučiti osnove, izraziti svoju humanu stranu i ostaviti svoj trag u povijesti grada«, kaže Kovač.

Posebno mjesto u toj povijesti ima DVD Matica Subotica, najstarije vatrogasno društvo na teritoriju Srbije, osnovano 1865. godine. Od tada neprekidno djeluje i štiti sugrađane od različitih nedaća, a od tridesetih godina prošlog stoljeća ima i ulogu okupljanja i koordiniranja rada vatrogasnih društava na području grada.

Upravo zato osnivanje DVD-a Đurđin nije samo lokalna vijest iz jednog sela. Ono je dio šire potrebe da se dobrovoljno vatrogastvo očuva, osnaži i približi ljudima. Jer u trenutku kada izbije požar, kada se vatra širi preko suhe trave ili kada nevoljima napravi štetu, najvažnije je da postoji netko tko može odmah reagirati. U selima ta prva pomoć često dolazi upravo od ljudi koji tu žive.

Ivan Ušumović



## Gubec na Đakovačkim vezovima

**ĐAKOVO** – Članovi HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta prošlog su vikenda sudjelovali na jubilarnim 60. *Đakovačkim vezovima*, jednoj od najznačajnijih hrvatskih smotri tradicijske kulture. Bogatu tradicijsku baštinu bunjevačkih Hrvata Tavankučani su predstavili plesom, pjesmom i narodnim nošnjama.

»*Đakovački vezovi* su iza nas, a srce nam je puno. Naše sudjelovanje na 60. *Đakovačkim vezovima* u godini našeg velikog 80. jubileja bilo je iskustvo koje ćemo



dugo pamtili. Ponosno smo pronijeli ime našeg *Gupca*, zapjevali, zaplesali i pokazali svu ljepotu naše tradicije«, poručili su iz Društva.

Posebnu zahvalnost uputili su njihovim domaćinima, KUD-u *Zora* iz Piškorevaca.

## Seminar bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu

**TAVANKUT** – U organizaciji HKPD-a *Matija Gubec*, u Tavankutu se od 6. do 11. srpnja održava 15. Seminar bunjevačkog stvaralaštva, koji ima za cilj njegovanje, istraživanje i promicanje bogate kulturne baštine bunjevačkih Hrvata. Glavna tema ovogodišnjeg programa je *Dužijanica* – tradicionalni običaj proslave završetka žetve. Na seminaru sudjeluju polaznici iz Hrvatske, Njemačke, Mađarske, Slovenije, Bosne i Hercegovine i Srbije. Se-

minar obuhvaća teme plesa, tamburaške tradicijske melodije, tradicijske instrumente (gajde, frula) i tradicijske vještine – izradu predmeta od slame.

Što su naučili, polaznici će pokazati sutra (subota, 11. srpnja) na programu zatvaranja seminara u tavankutskom Domu kulture, s početkom u 19.30 sati.

## Glasujte za Hrvatice iz Srbije

**TOMISLAVGRAD** – Na ovogodišnjoj Reviji tradicijske odjeće i izboru najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske u Tomislavgradu, Hrvatice iz Srbije predstavljaju tri djevojke: **Martina Dulić** (HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica), **Marija Lukić** (HKUD *Vladimir Nazor*, Sombor) i **Anamarija Begov** (HKPD *Antun Sorgg*, Vajska). I ove godine na internetskoj i Facebook stranici udruge *Stecak* ([www.udruga-stecak.com](http://www.udruga-stecak.com)) organizirano je online glasovanje za najfotogeničniju sudionicu, gdje sudjeluju i spomenute Hrvatice iz Srbije. Glasovanje traje još samo danas (petak, 10. srpnja) do 20 sati.

Inače, Revija tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske održavaju se večeras. Na reviji, kao i u višednevnom programu koji je prethodio, sudjeluje 21 djevojka iz Njemačke, Bosne i Hercegovine, Perua, Rumunjske, Argentine, Švicarske, Norveške, Srbije, Crne Gore, Italije, Mađarske i Austrije, predstavljajući putem nošnje baštinu krajeva iz kojih potječu one ili njihovi preci.

Za sutra (subotu, 11. srpnja) su planirani folklorna radionica i izleti u okolicu Tomislavgrada, a za nedjelju, 12. srpnja, povratak u Zagreb. Reviju organiziraju Udruga za očuvanje i promicanje hrvatske tradicijske kulture u Bosni i Hercegovini *Stecak* i Hrvatska matica iseljenika u suradnji s Gradom Tomislavgradom, KIC *Tomislavgrad* i Biogradom na Moru.

## Video igra inspirirana hrvatskom poviješću

**ZAGREB** – Osječki studio *Downtown Game Studio* objavio je besplatni demo videoigre *Crna kraljica* (*Dark Queen of Samobor*), čiji je razvoj sufinanciran sredstvima Hrvatskog audiovizualnog centra u sklopu Javnog poziva za razvoj i proizvodnju videoigara. Demo je dostupan na platformi za distribuciju videoigara *Steam* i besplatan je za preuzimanje. *Crna kraljica* je akcijsko-avanturistička video igra koja crpi inspiraciju iz hrvatske povijesti, književnosti i folkloru. U središtu priče nalazi se legendarna Barbara Celjska – Crna kraljica – dok su likovi, neprijatelji i lokacije oblikovani prema djelima **Augusta Šenoa** i **Ivane Brlić-Mažuranić** te bogatoj tradiciji hrvatskih narodnih predaja. Uz demo, studio je objavio i novi trailer koji prikazuje lokacije, neprijatelje i gameplay sustave igre. Studio je povodom objave dema pokrenuo i Kickstarter kampanju s ciljem prikupljanja sredstava za završetak razvoja, koji je u tijeku već više od dvije godine.

Zavjetno-zavičajni dan

# Vajska pamti i zahvaljuje



**Z**avjetno-zavičajni dan u Vajskoj tradicionalno se obilježava 2. srpnja, na blagdan Srpnje Gospe. Ovaj dan ima veliko vjersko i kulturno značenje za mještane Vajske jer čuva uspomenu na davno dani zavjet.

Nema pouzdanih tragova o tome kada je zavjet nastao, ali prema predaji, krajem 19. stoljeća selo je pogodilo veliko nevrijeme s tučom koje je uništilo usjeve. Tada su se mještani zavjetovali Gospi da će svake godine dolaziti na svetu misu i moliti za zaštitu od oluja, tuče i drugih

nepogoda. Taj se zavjet održao do danas kao znak zahvalnosti i vjere.

»Na Srpnju Gospu tuča je u Vajskoj sravnila sve i mještani su tada dali veliki zavjet da će taj dan posebno obilježavati kako se slična nepogoda ne bi ponovno dogodila. Toga se dana nije radilo u polju, čak su vraćali i ljude koji su krenuli u atar. Na misu se išlo odjeveno u crninu«, kaže **Anica Varga**.

»Zavjet nikada nije bio zaboravljen, ali se obilježavao samo u crkvi. Na misi se spominjalo da je tuča uništila





selo i da je trebalo vremena da se sve obnovi i da se život vrati u normalu, jer je narod živio od poljoprivrede. I danas se mnoge obitelji u selu bave poljoprivredom i mnogo nam znači da nas Bog pogleda«, kaže **Slavica Cvetićanin**.

Mjesna hrvatska udruga odlučila je ne samo sačuvati ovaj dio vajštanske prošlosti, nego i proširiti proslavu.

»Ovo je deveta godina kako HKU *Antun Sorgg* obilježava Zavjetni dan, čije je obilježavanje, uz svetu misu i procesiju s Gospinim kipom, obogaćeno i kulturno-umjetničkim programom. Proslavu smo također nazvali Zavjetno-zavičajni dan kako bismo potaknuli Vajštance koji su se tijekom nesretnih devedesetih godina odselili u Hrvatsku, Suboticu i Novi Sad da se toga dana vrate u svoje selo«, kaže predsjednik HKU-a *Antun Sorgg* **Krunoslav Šimunović**.

Svečanost zajednički organiziraju župa svetoga Jurja iz Vajske, župa svetoga Ilije iz Bođana i Hrvatska kulturna udruga *Antun Sorgg* iz Vajske.

Proslava započinje svečanom svetom misom u crkvi svetoga Jurja i procesijom s Gospinim kipom te molitvom da oluje, tuča i druga nevremena zaobiđu Vajsku. Nakon vjerskog dijela slijedi kulturno-umjetnički program u kojem nastupaju folklorne skupine, tamburaši, pjevači i članovi hrvatskih kulturnih udruga. Ove godine u programu su sudjelovali Tamburaški orkestar i folklorna skupina HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume, muška pjevačka skupina *Zuce* iz Gundinaca, dječja folklorno-dramska skupina HKU-a *Antun Sorgg* te **Iva Balić** iz Vajske.

Zavjetno-zavičajni dan u Vajskoj više nije samo obična godišnja proslava. On je trajni podsjetnik na vjeru, zajedništvo i snagu predaka koji su u teškim vremenima pronašli nadu u zavjetu Gospi. Njegovim se obilježavanjem čuva vrijedna duhovna i kulturna baština, povezuju prošli i sadašnji naraštaji te okupljaju Vajštanci, bez obzira na to gdje danas žive. Upravo zato ovaj dan ostaje važan dio identiteta mjesta i zalog da će se zavjet, tradicija i zajedništvo prenositi i u budućnosti.

Z. V.



## Regionalna koprodukcija

# Srpski filmovi na festivalu u Puli

Ovogodišnji, 73. Pulski filmski festival, koji se održava od 9. do 16. srpnja, otvorio je regionalni hit film, hrvatsko-srpska koprodukcija **Svadba Igora Šeregija**, uz nagrađivanje rekordnog, 800-tisućitog gledatelja te komedije.

Među ostalim, u selekciji Manjinske koprodukcije bit će prikazano sedam filmova u kojima je Srbija navedena kao jedna od koprodukcijskih zemalja. Riječ je o ostvarenjima različitih žanrova, od igranih drama i filmova o odrastanju do dokumentarnih i art filmova.

## Igrani, dokumentarni, art

U ovoj selekciji nalaze se *Linije želje* redatelja **Dane Komljenja** kao i drama *Oče naš* **Gorana Stankovića**,

Selekcija Manjinske koprodukcije Pulskog filmskog festivala i ove godine donosi presjek regionalne filmske suradnje, a značajan broj filmova sa srpskim sudjelovanjem pokazuje da koprodukcijski model ostaje jedan od najvažnijih načina za razvoj i međunarodnu vidljivost filmskih autora s prostora bivše Jugoslavije.

## Yugo Florida diljem Hrvatske

Inače, nakon pulskog festivala, film *Yugo Florida* Vladimira Tagića kreće u hrvatsku kino distribuciju te će se moći pogledati na velikim platnima u Zagrebu, Rijeci, Dubrovniku, Daruvaru, Zadru, Šibeniku i Garešnici, kao i u Korčuli, Lastovu, Hvaru, Jelsi i Komiži i na *Supetar Film Festivalu*.

»Naizgled obična vožnja starim *yugom florida* pretvara se u dirljivo i nepredvidivo putovanje oca i sina koji tek pred kraj života pronalaze način da si kažu ono što godinama nisu uspjeli. Ispričan s puno topline, suptilnog humora i životnog apsurda, *Yugo Florida* govori o obitelji, propuštenim prilikama, ljubavi i gubitku – ali prije svega o ljudskoj potrebi za bliskosti«, navodi se u najavi filma.

Debitantsko dugometražno ostvarenje Vladimira Tagića svoju je svjetsku premijeru imalo u natjecateljskom programu *Sarajevo Film Festivala*, gdje je **Andrija Kuzmanović** za naslovnu ulogu osvojio *Srce Sarajeva* za najboljeg glumca.

D. B. P. / Foto: HAVC



gdje su koscenaristi hrvatski filmaš **Ognjen Sviličić** te dramaturg **Dejan Prčić** iz Subotice.

Publika u Puli moći će pogledati i film *3 nedelje posle* **Miroslava Terzića**, te dokumentarno-art film *Vetre, pričaj sa mnom* **Stefana Đorđevića**. U program je uvrštena i drama *Yugo Florida* **Vladimira Tagića**.

Posebno mjesto među naslovima zauzima i dugometražni dokumentarac *Yugo ide u Ameriku*, koji su režirali **Filip Grujić** i **Aleksa Borković**. Taj film, kao i dio ostalih navedenih naslova, u Puli će imati svoju hrvatsku premijeru.



Nova knjiga: Marjan Kiš – *Kanda imam talenat*

# Humor, igra i baština

**U** nakladi Hrvatske čitaonice iz Subotice nedavno je objavljena knjiga *Kanda imam talenat* koja donosi izbor igrokaza za djecu iz opusa **Marjana Kiša**. Autor ove godine obilježava 45 godina djelovanja u kulturi, a ova knjiga predstavlja svojevrsni presjek njegova bogatoga stvaralaštva namijenjenog djeci i mladima.

Kiš (Subotica, 1961.) je autor dramskih tekstova i kazališni redatelj iz Subotice, a okušao se i u pisanju te skladanju pjesama. Prepoznatljiv je po humorističnim sadržajima s temama iz života bunjevačkih Hrvata sa sjevera



Bačke. Njegove su predstave igrane diljem Vojvodine, Bosne i Hercegovine, Sjeverne Makedonije, Hrvatske i Mađarske. Poznat je i po radu na radiju i televiziji kroz humoristične i dramske emisije (*Gazdačka familija*, *Mali jendek*, *Škripi đeram...*).

## Trinaest humorističnih igrokaza

Izbor tekstova potpisuje **Bernadica Ivanković**, a knjigu je uredila **Katarina Čeliković**. Uvršteni igrokazi nastali su za različite prigode, poput *Književnog prela* i *Etnokampa*. Većinom su pisani za potrebe *Male scene* Hrvatske čitaonice i drugih dramskih skupina, no zbirka sadrži i nove igrokaze napisane posebno za ovo izdanje.

»Pred vama je knjiga igrokaza za djecu nastala iz potrebe, iskustva i ljubavi prema jeziku, kazalištu i radu s najmlađima. Okupljajući dramske tekstove na hrvatskom standardnom jeziku i bunjevačkom govoru – ikavici, ova zbirka želi obogatiti postojeću književnu i dramsku produkciju za djecu te pružiti kvalitetan i praktičan materijal svima koji rade s djecom u odgojno-obrazovnim i kulturnim ustanovama«, navodi Bernadica Ivanković u predgovoru.

Zbirka donosi trinaest humorističnih igrokaza koji tematiziraju običaje, svakodnevni život, aktualne događaje, ali i univerzalne situacije. Jednostavni su za izvođenje, uz minimalne scenske zahtjeve, kako bi se olakšala njihova uporaba u školama i vrtićima.

»Tekstovi su pisani živim i razumljivim jezikom, a njihova najveća vrijednost leži u mogućnosti prilagodbe različitim uzrastima, broju izvođača i konkretnim prigodama. Stoga će oni biti dragocjeno pomagalo učiteljima, odgojiteljima, voditeljima dramskih skupina i svima koji žele djeci približiti ljepotu scenskoga izražavanja«, dodaje Ivanković.

## Uglazbljene pjesme

Posebnu vrijednost predstavlja devetnaest uglazbljenih pjesama koje prate pojedine tekstove, kao i pjesme objavljene na glazbenom albumu *Klincijada* te izvođene na smotrama dječjih pjevača i zborova u Subotici. Objavljene zajedno s notnim zapisima, one omogućuju da se predstave dodatno obogate glazbom, ali i da zažive kao samostalni glazbeni sadržaji.

»Vjerujemo da će ova zbirka pronaći svoje mjesto u učionicama, vrtićima, dvoranama i na pozornicama te potaknuti nove generacije djece na stvaralaštvo, zajedništvo i njegovanje vlastitoga jezika i kulturne baštine. Ako kroz ove igrokaze djeca nauče nešto novo, steknu sigurnost u nastupu, osjete radost zajedničkoga stvaranja ili jednostavno nekoga nasmiju, cilj ove knjige bit će u potpunosti ostvaren«, zaključuje Bernadica Ivanković.

Knjiga *Kanda imam talenat* tiskana je potporom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

D. B. P.

## Jačanje prekogranične suradnje

Sporazum o suradnji između Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta *Josipa Jurja Strossmayera* u Osijeku i Katoličkog društva *Ivan Antunović* iz Subotice potpisan je u Somboru 4. srpnja. Sporazum su potpisali dekanica Fakulteta prof. dr. sc. **Emina Berbić Kolar** i predsjednik Katoličkog društva **Josip Štefko-vić**, a njime je uspostavljen okvir za dugoročnu stručnu i poslovnu suradnju dviju ustanova na području organiziranja seminara, radionica, konferencija i edukativnih pro-



grama, zajedničkog sudjelovanja u domaćim i međunarodnim projektima te unaprjeđenja obrazovnih programa i stručnog usavršavanja.

Poseban naglasak stavljen je na zajednički nastup prema drugim institucijama, korištenje stručnih i kadrovskih potencijala partnera te razvoj projekata od zajedničkog interesa. Sporazum je sklopljen na neodređeno vrijeme, a predstavlja važan korak u jačanju prekogranične suradnje između hrvatskih obrazovnih i kulturnih ustanova u Hrvatskoj i Srbiji.

## Sv. Ćiril i Metod proslavljeni i u Beogradu

Svečano euharistijsko slavlje povodom proslave sv. Ćirila i Metoda proslavljeno je u nedjelju, 5. srpnja, u istoimenoj crkvi na Banovom brdu u Beogradu. Misno slavlje predvodio je župni i samostanski vikar samostana sv. Ante u Beogradu prof. dr. sc. fra **Ivan Šarčević** uz koncelebraciju tamošnjeg župnika vlč. **Robertu Pastyika** i nekoliko svećenika Beogradske nadbiskupije.

Na početku misnog slavlja prisutnim vjernicima obratio se predsjedatelj fra Ivan čestitajući blagdan, a na poseban način uputio je čestitke vjernicima ove župe koji proslavljaju svog zaštitnika kao i domaćinima, vlč. Robertu i

vlč. **Andreju** kojima je ovo prva zajednička proslava patrona župe otkako su dekretima imenovani za župnika i župnog vikara iste.

U svojoj propovijedi fra Ivan je govorio o životu ovih svetaca, o njihovom putu, njihovoj misiji i poslanju, istaknuvši da su, usprkos njihovom bijegu od takozvane popularnosti, oni bili sve prepoznatljiviji po svojoj misiji.

»Blagdan je apostola sv. Ćirila i Metoda, zaštitnika Europe, suzaštitnika kako ih je nazvao **Ivan Pavao II.**, jer se oni pridružuju svetom Benediktu, koga je papa **Pavao VI.** proglasio zaštitnikom Europe, zatim trima ženama: svetoj **Brigiti Švedskoj**, svetoj **Katarini Sijenskoj** i velikoj ženi 20. vijeka **Edit Stein**«, istaknuo je propovjednik, nastavljajući razmišljanje o životu i misiji svete braće.

Misno slavlje svojim pjevanjem uzveličao je zbor crkve sv. Ćirila i Metoda, a tradicionalno druženje vjernika nastavljeno je i nakon mise.

M. A. K.

## Poziv za prikupljanje fotografija

Srijemska biskupija poziva Srijemce iz Srijema i inozemstva da ako imaju sačuvanih starih fotografija iz crkava i župa u Srijemskoj biskupiji, raznih proslava, narodnih nošnji, povijesnih događaja i slično, crkve izvana i iznutra, župne kuće, škole i drugo da pošalju skenirano na [info@srijembiskupija.rs](mailto:info@srijembiskupija.rs) ili poštom na adresu: Biskupski ordinarijat, sv. Dimitrija 12, Sremska Mitrovica, s opisom mjesta ili događaja koji fotografija prikazuje. Fotografije će biti pohranjene u medijskom arhivu Srijemske biskupije, te izložene u Biskupijskoj riznici prigodom raznih događaja, u susret proslavi 800 godina Srijemske biskupije.



## Devetnica Gospi Karmelskoj u Somboru

Devetnica u čast Gospi Karmelskoj čiji blagdan slavimo 16. srpnja, započela je 7. srpnja kod karmelićana u Somboru. Sveta misa je svakoga dana u 18.30 sati.

Na sam blagdan, 16. srpnja, u 9 sati bit će slavljen svečana sveta misa na mađarskom, a u 11 sati na hrvatskom jeziku. Obje mise predvodit će biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas**. Navečer, u 18.30 sati bit će recitirana sveta misa na hrvatskom jeziku.

Karmelićani pozivaju djecu, mlade i odrasle da dođu u narodnim nošnjama na svetu misu.

## Događanja na Bunariću

U ponedjeljak, 13. srpnja, na Biskupijskom svetištu Gospe od suza na Bunariću, bit će proslavljena Majka Božja Bistrička i to svetom misom u 19 sati, a misnom slavlju prethodi pobožnost Krunice koja počinje u 18.30 sati.

## Male Tekije

Na Biskupijskom svetištu Gospe Snježne – čudotvorne Gospe Tekijske Male Tekije bit će proslavljene 25. srpnja kada će u 17 sati biti prilika za svetu ispovijed, dok će u 19 sati biti sveta misa na hrvatskom jeziku uz štovanje relikvija sv. Ane. Nastavak slavlja je u nedjelju, 26. srpnja: u 9 sati će biti slavljen sveta misa na mađarskom, u 11 sati na hrvatskom i navečer u 19 sati sveta misa na hrvatskom jeziku.



Piše: dipl. theol. Ana Hodak

## I na odmoru s Gospodinom

Iako je nastupilo vrijeme godišnjih odmora, vjernik ne može uzeti odmor od izgradnje svoga odnosa s Bogom. Kao što nema odmora od obitelji, od prijatelja, ne može biti ni od Boga. Nitko se ne želi odmarati od svojih voljenih; želi, osobito kad je slobodan, s njima biti više. A kada nam dođe vrijeme odmora, mi želimo pauzu i od Boga, od Stvoritelja, od Spasitelja. Znamo i osjećamo da to nije ispravno. Ipak, na odmoru »odmaramo« od mise i molitve.

### Ljubim Boga cijele godine

Dvostruka zapovijed ljubavi, koju nam je ostavio Krist, kaže: Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim, svom dušom svojom i svim umom svojim. Tko li se želi odmarati od onog koga ljubi? Onog koga ljubimo želimo u svojoj blizini, dakle i Boga želimo u svojoj blizini, a to se ostvaruje u našem odnosu s njim kroz molitvu i sakramente, kroz slušanje njegove riječi i življenje po njoj. Vjernik živi s Bogom, a ne da se samo prigodno sjeti obratiti mu se. Život s njim traje u svim prilikama i na svim mjestima. On moli i dok radi, u Božje ruke stavlja svoje dane, zahvaljuje na darovima i kada nisu onakvi kakve ih je očekivao. Vjernik čeka nedjeljnu misu kao vrhunac svoga vjerničkog života, želi čuti što mu Gospodin kroz svoju riječ poručuje i želi se s njime dublje sjediniti po pričesti.

Kada tako živi, čovjek je trajno ispunjen; ne čine ga nesretnim ovozemaljski neuspjesi, jer zna da Bog sve drži u svojim rukama te sve prepušta njegovoj volji. Pavao u Poslanici Rimljanima piše kako je čovjek podvrgnut ispraznosti (usp. Rim 8,20). To je istina, ali čovjek često toga nije svjestan. U ovome materijalnom svijetu sve je prolazno, sve je isprazno. Pa i ljudski život u materijalnom smislu jednom završava. No ono što nije isprazno i što ne prolazi nalazi se kod

Boga u budućoj slavi, kako piše Pavao.

### Bog ispunjava čovjekove praznine

Čovjek je biće stvoreno za vječnost, on u sebi nosi djelić svoga Tvorca, besmrtnu dušu. Zato ne može pronaći sreću i radost u prolaznom. Čak ako ga trenutno to i usređuje, shvatit će ispraznost prolaznih stvari. Osjećat će uvijek težnju za nečim većim, boljim, nečim što ne može opisati i definirati. To je čovjekova čežnja za Bogom i vječnošću. Ništa što svijet nudi ne može nadomjestiti tu prazninu koju ispunja jedino Bog, ništa ne može zamijeniti Stvoritelja u životu njegova stvorenja.

Naša ljudska narav opterećena grijehom, naša usmjerenost na materijalni svijet, koji je mjerljiv našim osjetilima i našim ljudskim znanjima, znaju nas zavarati, pa mislimo da je ono što ovdje stječemo i posjedujemo dovoljno za mir i sreću u našem životu. Mislimo da je sreća i naš godišnji odmor i odlazak na putovanje jer je to mjerljivo i vidljivo u našem materijalnom svijetu. Pa tako se često onda i od Boga želimo odmoriti prekidajući komunikaciju s njim. Ostavljamo po strani molitvu, misu...

Može li kršćanin uzeti odmor od Evanđelja? Kada prođe sve ono što je prolazno, a sve na ovome svijetu jeste, što čovjeku ostane? Ostane mu jedino njegova besmrtna duša i njezin Stvoritelj, Gospodin. I tada će jedino biti važno kako smo živjeli Evanđelje, koliko smo Boga tražili, a koliko smo se od njega »odmarali«. Nikakva posjedovanja, putovanja, časti i slave, koji su nam pružili neke trenutne i prolazne užitke, neće biti važni. Zato ovo ljeto živimo Evanđelje svaki dan, i na odmoru i na poslu. Ne uzimajmo stanku od svoga Gospodina jer ni on od nas ne uzima stanke, nego je uvijek s nama, daruje nam se u svakoj svetoj misi, te očekuje i nas na svojoj gozbi, pa i kada smo na odmoru.

Hrvati u Bukovcu

# Rušenje katoličke kapele sv. Filipa i Jakova

*Katolička kapela u Bukovcu blagoslovljena je 1884. godine. Tada je filijala Bukovac brojala 205 katolika. Za ilustraciju, Petrovaradinski dio župe sv. Roka, kojoj Bukovac pripada, imao je tada 1.063 vjernika. Ipak, za sada nije dostupna fotografija kapele prije rušenja, koje se dogodilo 3. ožujka 1948.*



**B**ukovac je veliko selo smješteno u dolini istoimenog potoka na sjevernim padinama Fruške gore, šest kilometara južno od Petrovaradina. Pripada području Novog Sada, no od većeg dijela njegova teritorija razlikuje se značajno, i to ne samo svojim »planinskim« položajem. Do 1799. u Bukovcu je živjelo samo srpsko stanovništvo, no tada je naseljeno 20 njemačkih obitelji i do sredine XX. stoljeća živjeli su u tome selu, pretežito u njegovom sjevernom dijelu.

Blizina Petrovaradina, točnije Novog Majura, značila je tijekom cijele moderne povijesti ovoga mjesta i mogućnost da dođe do makar djelimičnog naseljavanja Hrvata istoga podrijetla kao i petrovaradinskih u samom selu i njegovoj okolini. Činjenica da se između naseljenih dijelova Bukovca i Petrovaradina pružaju blage padine s vinogradima te da je to područje nekada bilo puno čatrnja, isto kao i danas vikendica, pomogla je u miješanju stanovništva ova dva naselja. Srpska većina u Bukovcu, sa značajnom njemačkom manjinom prije, te hrvatska većina u Novom Majuru ipak su činile razliku između dva susjedna sela.

## »Omladinci ruše katoličke crkve«

Katolička kapela u Bukovcu blagoslovljena je 1884. godine. Tada je filijala Bukovac brojala 205 katolika. Za ilustraciju, petrovaradinski dio župe sv. Roka, kojoj Bu-

kovac pripada, imao je tada 1.063 vjernika. Ipak, za sada nije dostupna fotografija kapele prije rušenja, koje se dogodilo 3. ožujka 1948. Nalazila se na mjestu današnjega Doma kulture, u Karađorđevoj ulici br. 46. Zanimljiva je i činjenica da, premda je većina katolika bila njemačka, u shematizmu njemački nije naveden kao jezik koji se koristi u župi Novi Majur, već jedino hrvatski. Rušenje kapele tri i pol godine nakon oslobođenja Srijema izazvalo je veliko uznemirenje preostalih katolika. Bukovački Hrvati postali su tako žrtve revanšizma prema Nijemcima, što ih je posebno pogodilo, ali se ovaj događaj ne smije tumačiti ni izvan osvete za ustaški zločin u selu koji se dogodio u kolovozu 1942.

Petrovaradinski dekan **Fran Petričević** 9. ožujka 1948. obavještava biskupa u Đakovu **Antuna Akšamovića** o sudbini kapele, apostrofirajući i ulogu mjesnog župnika: »U Bukovcu, filijala Novog Majura, kat. crkva sv. Filipa i Jakoba je srušena, a da mjesni župnik nije ništa poduzeo, nego nam onako mimored u društvu pripovjedaao«. Ipak, istoga dana nadležni župnik **Stjepan Pacovsky** također piše biskupu: »Još u jeseni 1944. god. napustili su svi rimokatolici Bukovac i raselili su se, neki u Petrovaradin i okolna mjesta, a neki preko granice. Pošto se to iseljavanje naglo dogodilo u brzini dao prenijeti u župu vrijednije stvari iz crkve... dok su klupe prenijete u crkvenu kuću u školsku prostoriju, gdje se održavao vjeronauk za školsku djecu i sada se ondje nalaze«, piše on. »Nedavno



se govorilo da su mještani Bukovca imali konferenciju na kojoj su neki tržili, da se crkvu sruši, dok su se stariji izjavili proti tomu, što više rekli su, da je njihova dužnost očuvati crkvu, da danas-sutra kolonisti katolici, koji će se eventualno ondje naseliti imaju svoju crkvu. Međutim nijesu uspjeli, da se njihova volja uvaži, već se pristupilo rušenju kapele. Sada u Bukovcu živi mali broj rimokatolika, svega nekoliko parova, koje vjenčanih, koje nevjenčanih porijeklom Dalmatinci ili Ličani, koji su uposleni kao nadničari kod tamošnjih gazda«, navodi Petričević.

I biskup je 2. 3. 1948. poslao telegram Glavnom Izvršnom odboru Autonomne Vojvodine, Ministarstvu unutarnjih poslova NR Srbije i »Njegovoj ekseleciji maršalu Titu, predsjedniku Savezne vlade«: »Omladinci ruše katoličke crkve u Bukovcu Čereviću i Banoštru historijskoga značaja Uništavaju katoličke svetinje Zamolio sam danas zaštitu Ministarstva unutarnjih poslova Narodne Republike Srbije te obustavu neustavnoga posla Podnašam ovaj izvještaj do znanja Vašoj ekseleciji« (originalni prijepis telegrama). Rezultat: crkve u Čereviću i Banoštru su spašene, no u Bukovcu se to nije dogodilo.

### Bukovački Hrvati s petrovaradinskim u NOP-u

Bukovački Hrvati ostali su zaprepašteni zbog rušenja kapele od strane »omladinaca« i iz razloga što je njihovo sudjelovanje u antifašističkoj borbi, posebno udruživanje u toj borbi sa snagama koje su se borile protiv tadašnje ustaške vlasti, time skrajnuto i pogaženo. **Đorđe Vasić** u svojoj knjizi *Sa vetrometine – zapisi iz prošlosti Bukovca* svjedoči da je onaj dio Hrvata koji se odupro ustaškom pritisku i surađivao s Narodno-oslobodilačkim pokretom bio i te kako snažan. I bukovačke Hrvatice i one petrovaradinske – »majurske vinogradare«, kako ih zove, spominje kao one koji nisu imali »plahe ambicije da se ustaški afirmiraju«.

Navodi, međutim, i da su oni od NOP-a zanemareni sve do početka 1944. »Tek kad je sresko rukovodstvo došlo u neposrednu blizinu Hrvata, u Bukovcu, poduzelo je ozbiljne korake. Poslalo je Petra Fratričevića, tajnika sreskog NOO. Početkom 1944. sreski komitet doveo je u Bukovac i Peru Najmana, studenta, Hrvata iz Karlovaca, sa specijalnim zadatkom da radi na povezivanju pojedinaca i skupina Hrvata iz Petrovaradina, Karlovaca i Kamenice sa NOP«, navodi. Rezultat: žene iz Bukovca su po uputama Pokreta svakog dana krstarile po Petrovaradinu, tražeći ono što je Pokretu korisno, a uspostavljale su čak i kontakte s domobranima petrovaradinskog garnizona (»satnici Osmak, Pezelj, Majcen, pa bojnici Pojnić, Braidlić, Struklja i Josipović slali su sitnu opremu

ili obavijesti putem žena«). Od 1944. su i željezničari slali povjerljive obavijesti u Bukovac. »Tek uključenjem uglednih Hrvata Ivana Melvingera, Lojze Nežića i N. Vukovića rad na uključivanju Hrvata u pokret i formiranje NOO u Petrovaradinu, očito uz pomoć i Hrvata iz Bukovca, počeli su se uspješno razvijati«, navodi Vasić. U selu je, po navodima Vasića, bilo pet starosjedićkih hrvatskih obitelji: »Đurekovići, Erići, Posavci i nekoliko skoro naseljenih«. Dodaje kako su njihovi odnosi sa srpskim življem bili u normalom poštivanju nacionalnih osjećanja.

### Nakon rata

Čini se da je poslijeratna brojnost Hrvata u Bukovcu, u koji su doseljeni iz Bosne i Like (slično kao i manji dio u susjedni Petrovaradin), bila nešto veća od one koju Vasić navodi, no sve do danas ostali su drugi po brojnosti narod u selu. U popisu 1953. od 859 stanovnika sela 44 su bili Hrvati (5,1%), no udio se, kako se stoljeće bližilo kraju, smanjivao. Od 1991. taj udio iznosi manje od 1%, a na posljednjem popisu 2022. u Bukovcu živi izjašnjenih 30 Hrvata (0,8%). Na mjesto Nijemaca u dva relativno kasna vala imigracije došli su Srbi i pridružili se postojećoj starosjedićkoj većini. Od 1957. do 1967. godine dolazili su naseljenici iz okolice Banje Luke i Bosanske Krupe, a oko 1970. iz različitih krajeva središnje Srbije.

Povijest je htjela da najpoznatiji Hrvat iz Bukovca bude **Stjepan Đureković** (1926 – 1983). Taj, u mladosti, partizan vinuo se u vrhove jugoslavenskog državnog gospodarstva, no optužen za pronevjeru 1982. emigrira u Njemačku, gdje je zatražio politički azil. Počeo se baviti publicistikom, i to dosta intenzivno, te je u svojim djelima imao likove iz onodobnog političkog vrha Jugoslavije. Ubili su ga, pod okolnostima koje neki smatraju nedovoljno razjašnjenima, agenti jugoslavenske tajne službe.

Na groblju u Bukovcu danas počivaju pokojnici Hrvati iz obitelji: Blažević (dvije grobnice), Miškulin, Cukrov, Radman i Mustapić.

Izvori: Podaci ustupljeni iz Nadbiskupijskog arhiva Đakovačko-osječke nadbiskupije; Schematismus venerabilis cleri dioecesis Bosnensis seu Diakovensis et Syrmien-sis canonice unitarum pro anno a Christo nato 1928.

Marko Tucakov



**Hrvatska riječ, broj 75, 10. srpnja 2004.**

## Od države se očekuje veća skrb

U vrijeme kada pišem ovaj tekst, subota 3. srpnja 2004. godine, i mi, poljoprivredni proizvođači iz Udruženja poljoprivrednika Subotica, pripremamo se za blokadu upozorenja svih važnijih prometnica u okolini Subotice, a akcija je koordinirana na razini Pokrajine, te će blokada biti na desetak punktova širom Vojvodine. Problem je, naravno, cijena pšenice, koja još uvijek nije određena, a žetva samo što nije počela. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Vlade Republike Srbije je prije neki dan izdalo priopćenje da neće izlaziti s garantiranom cijenom otkupa pšenice, nego će sve prepustiti tržištu. Međutim, ni u jednoj državi proizvodnja pšenice, kao strateškog proizvoda, nije prepuštena samo djelovanju tržišta, nego država aktivno sudjeluje u planiranju sjetve, premijama i državnim potporama.

Što to poljoprivredni proizvođači traže?

**BEZ SLUHA ZA PROBLEME:** Udruženje poljoprivrednika Subotica, u suradnji s Klubom 100 P+ koji ima sjedište u Novom Sadu, već je mjesec i pol dana u kontaktu s Ministarstvom za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Vlade Republike Srbije i pokušava naći rješenje ovoga problema. Moram istaći da smo naišli na razumijevanje ministricе *Ivane Dulić Marković*, međutim, ljudi oko nje, koji odlučuju o financijama, izgleda nemaju sluha za ovaj problem.

(Pavle Kujundžić)

## Grobovi ponovno meta vandala

Na velikom katoličkom groblju u Somboru u noći između petka i subote, 2. i 3. srpnja, oskrnavljeno je oko 20 nadgrobničkih spomenika i križeva. Policija je u subotu ujutro obavila očevid, no, još se službenim priopćenjem tim povodom nije oglasila. Više ovakvih incidenata u Somboru bilo je početkom 90-ih godina, a prethodni slični slučaj zbacio se prije više od godinu dana. Da podsjetimo, početkom ove godine je do sličnih oskrnavljenja grobova na katoličkom groblju došlo i u Subotici. U Bačkom Monoštoru, u kojem mahom žive šokački Hrvati, u dva navrata je na seoskom groblju stradalo oko 40 nadgrobničkih spomenika.

Prema riječima predsjednika somborske podružnice DSHV-a *Josipa Pekanovića*, oskrnavljene grobove je prvi u ranim jutarnjim satima primijetio grobljar ovoga katoličkog groblja, te je odmah prijavio policiji. »Policajci su usmeno rekli prisutnima da je oštećeno 17 grobova, a mi smo prebrojali

više. Policija je rekla da će tek po završetku istrage izdati priopćenje o ovom incidentu. Ovo nije prvi put da je oskrnavljeno katoličko groblje u Somboru. Slični incidenti su bili prije nešto više od godinu dana nekoliko puta, ali se nije o tome, da tako kažem, »dizala veća prašina« kaže Pekanović.

(A.R. i D.D.)

## Zadovoljni statusom Srba u Hrvatskoj

Potpredsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine *dr. Duško Radosavljević* i pomoćnik pokrajinskog tajnika za lokalnu samoupravu i međuopćinsku suradnju *Katica Bengin* govorili su na konferenciji za novinare u utorak o prošlotjednom posjetu delegacije Izvršnog vijeća APV Vijeću srpske nacionalne manjine Grada Rijeke i Srpskom kulturnom društvu »Prosvjeta« u Rijeci. Tijekom prošlotjednog posjeta vojvođanska delegacija razgovarala je s predstavnicima županijskih vijeća i predstavnicima lokalnih samouprava o zakonskoj regulativi, koja se tiče položaja nacionalnih manjina u Hrvatskoj. Razmijenjena su iskustva u svezi Zakona o nacionalnim manjinama u SiCG i položaja nacionalnih manjina u AP Vojvodini. Kako je potpredsjednik Radosavljević naglasio, bilo je riječi i o funkcioniranju manjinskih institucija, o odnosu lokalne samouprave prema manjinskim zajednicama i sudjelovanju pripadnika nacionalnih manjina u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti na lokalnoj razini. Također, jedna od tema razgovora bila je i sadašnji status i povratak imovine za više tisuća izbjeglica iz Hrvatske koji žive u Vojvodini.

(H.R.)

## DSHV i HNV imaju zajednički cilj

»Zalagat ću se kao predsjednik Subotičke podružnice, a to je u stvari i posao naše stranke i predsjednika, da se riješe svi problemi oko zastoja u radu Hrvatskog nacionalnog vijeća jer smatram neoprostivom greškom da se u godini i pol postojanja samo dva puta sastalo i da su tek prije tjedan dana formirali Odbor za informiranje, što je sve moglo biti urađeno mnogo ranije uz malo truda. Ja ne želim kritizirati rad HNV-a jer nisam član, ali je nužno da ono radi. Smatram da stranka i HNV imaju zajednički cilj, a taj cilj možemo postići samo skupa a nikako razdvajanjem, kao što je bio slučaj oko posjeta Hrvatskoj gospodarskoj komori u Zagrebu 2. srpnja, i smatram da oni, koji su spriječili članove gospodarskog odjela da prisustvuju sastanku u Zagrebu, nisu učinili dobro hrvatskoj zajednici. Smatram da samo zajedničkim snagama možemo ostvariti svoj cilj i sad, kad su se obje stranke ujedinile u jednu, ne bi smjelo biti razdora u HNV-u«, rekao je Bačić nakon svog izbora za predsjednika Subotičke podružnice. ■

# Rumski Magistrat nekad i sad

**F**otografija donosi priču o zgradi u centru Rume poznatoj kao Magistrat. Objekt je građen između 1836. i 1838. godine. U narodu je bio poznat i kao Trgovišno poglavarstvo ili Gradsko poglavarstvo. Unutar zgrade bila je smještena izvršna vlast trgovišta Ruma. Magistrat je upravljao gradskom privredom, građevinskim poslovima, zdravstvom i javnim redom. Nakon perioda kada je bio sjedište poljoprivrednog poduzeća objekt je s vremenom zapušten i danas čeka obnovu. Građani ga pamte po nekadašnjem sjedištu poznatih lokalnih firmi. Zgrada Magistrata bila je važna građevina centra Rume. Nalazi se na uglu ulica Željeznička i JNA, a središte uprave bila je skoro 150 godina, do Drugog svjetskog rata.

Arhitektonski je u stilu klasicizma – ima jasan prednji dio sa šest dorskih stubova, s troglasnim frontom, dijelom koji asocira na antičku arhitekturu. Najistaknutiji i najupečatljiviji dio jeste upravo središte. Iako je objekt arhitektonski vrijedan i simbol je centra grada, posljednjih godina vidno propada, neiskorišten i s izrazitim znakovima dotrajalosti. Potencijalna je lokacija za revitalizaciju, ali postoji pitanje financiranja, vlasničkog statusa i namjene. Kao jedna od starijih, reprezentativnih zgrada u Rumi, Magistrat nosi vizualni i simbolički značaj – predstavlja kontinuitet razvoja grada od 19. stoljeća.

Postoje u Rumi čak i mlađi ljudi koji čuvaju sjećanje na zgradu Magistrata, a ujedno i teže da upravo njihovim zalaganjem ta zgrada oživi, poput jednog mladog arhitekta, koji je upravo zgradu Magistrata iz svog rodnog grada odabrao za svoj master rad.

**Milorad Marković** piše:

»U zgradi rumskog magistrata, početkom 1877. godine, zazvonilo je zvono koje je označilo početak jedne nove epohe. Prema Zakonu o uređenju općina i trgovišta iz 1870. godine, Ruma je dobila svoju gradsku upravu, a od 1. siječnja 1877. magistrat je počeo s radom, izjednačen po nadležnostima s drugim gradskim općinama u zemlji.

U svečanoj sali, pod visokim tavanicama, okupili su se zastupnici – trgovci, zanatlije, ratari i 'kaputaši'. Svi su položili zakletvu, svjesni da od tog trenutka nose odgovornost za varoš i njene žitelje. Na čelu je stajao predsjednik, koji je udaranjem u zvono otvarao sjednice. Kvorum je morao biti osiguran – polovina odbornika za redovne odluke, a dvije trećine kada se odlučivalo o budžetu ili izboru gradonačelnika. Ako bi glasovi bili podijeljeni, presuđivao je glas predsjednika.

Sjednice su se održavale jednom mjesečno, a po potrebi i češće. Javnost je bila obavještavana pisanim oglasima na općinskoj kući, dok su zastupnici dobivali pozive pismom. Raspravljalo se o svemu što je činilo život varoši: o privredi, trgovini, porezima, školama, zdravstvu, redarstvu, pa čak i o javnom moralu. Postojali su stalni odbori – politički, pravni, gospodarski, građevinski i bolnički – koji su razmatrali pitanja iz svojih oblasti.



Najvažniji trenutak u godini bilo je usvajanje budžeta. Tada su se na papiru sabirale sve potrebe varoši: plaće činovnika, načelnika, bilježnika i blagajnika; troškovi redara, dobošara, grobara i časovničara; nabavka knjiga i popravka zgrada; osvjetljenje ulica i čišćenje varoši; drva za ogrjev i pomoć vatrogasnom društvu; školske potrebe i dobrotvorne svrhe. Sve je to moralo biti pokriveno prihodima – zakupninama općinskog zemljišta, vašara, štale i kantara, kao i brojnim taksama i porezima: na kuće, na piće, na meso, na vino, na sol, na dućane i zanate.

Izbori za zastupništvo odvijali su se burno, nalik onima za Državni sabor. Vodile su se izborne borbe, agitiralo se, a glasači su bili podijeljeni i po nacionalnoj i po ekonomskoj osnovi. U zastupništvo je ulazilo osam veleporeznika i šesnaest maloporeznika – ukupno dvadeset četiri čovjeka, različitih interesa, ali sa zajedničkom dužnošću da vode brigu o Rumi.

Iz redova zastupnika birao se i gradonačelnik. Za njegov izbor bila je potrebna dvotrećinska većina. Tijekom godina, na tom mjestu smjenjivali su se ljudi različitih imena i porijekla – od Ferdinanda Hetingera i Jovana Kritovca do Stevana Dimitrijevića, Milana Nikolajevića, Sime Milutinovića i drugih. Svaki od njih ostavio je svoj trag u vremenu kada se varoš mijenjala, rasla i tražila svoje mjesto u složenoj državnoj upravi.

Tako je Ruma, krajem XIX. stoljeća, živjela ritmom zvona magistrata i odluka koje su se donosile u njegovoj sali. Između poreza i vašara, između budžeta i javnih rasprava, građena je svakodnevica jedne srijemske varoši – strpljivo, zapisnik po zapisnik, glas po glas«.

Magistrat i dalje stoji, ali jedva, osakaćen i napušten, neopravdano i nepravedno.

M. M.



# Nogometaši koji su promijenili svijet

U tijeku je Svjetsko prvenstvo u nogometu, no pojedini nogometaši ostavili su neizbrisiv trag koji je puno više od jedne utakmice i jedne pobjede. Sigurna sam da ima vas koji pratite nogomet i kojima su neki od nogometaša uzor. Neki od njih zaslužuju posebno mjesto u povijesti nogometa, a neki čak spadaju među one koji su promijenili svijet. Neki su promijenili svijet nogometa, a neki i puno više, dok su legende poput **Peléa** i **Diega Maradone** ujedinile nacije.

## Evo nekih od najznačajnijih nogometaša:

**Lionel Messi** (Argentina) – rođen je 24. lipnja 1987. Osmerostruki je osvajač Zlatne lopte i svjetski prvak iz 2022. godine. Svojom nevjerojatnom preciznošću i vizijom igre postavio je standarde. Postigao je najviše golova u jednoj sezoni – 91 gol u 2012. godini.

**Neymar da Silva Santos Junior** (Brazil) – rođen je 5. veljače 1992. godine. Takozvani princ koji nikada nije postao kralj. Uvijek je bio u vrhu, ali nikada nije postigao ono što su postigli drugi. Poseban je po svojim driblinzima i kreativnošću na terenu, zbog toga ga zovu mađioničarem nogometa.

**Cristiano Ronaldo** (Portugal) – rođen je 5. veljače 1985. godine. Jedan je od najboljih strijelaca u povijesti nogometa i peterostruki osvajač Zlatne lopte. Promijenio je način na koji igrači treniraju i brinu o svojem tijelu, produžujući profesionalnu karijeru i rušeći rekorde i granice. Postavio je nove granice izvan standardnog nogometa.

**Luka Modrić** (Hrvatska) – rođen je 9. rujna 1985. godine u Zadru. Luka Modrić je u modernoj eri napravio ono što su mnogi smatrali nemogućim – srušio je duopol Lionela Messija i Cristiana Ronalda. Najbolji je vezni igrač svih vremena. Poznat je po svojoj triveli. Osvajač je Zlatne lopte (2018.): nakon što je odveo Hrvatsku do povijesnog srebra na Svjetskom prvenstvu u Rusiji i osvojio Ligu prvaka s *Real Madridom*. Modrić je osvojio čak šest

naslova Lige prvaka, čime se upisao među najtrofejnije igrače u povijesti ovog sporta.

**Johan Cruyff** (Nizozemska) – rođen je 25. travnja 1947., a preminuo je 24. ožujka 2016. godine. Trostruki je osvajač Zlatne lopte i tvorac »totalnog nogometa« – izmislio je moderan način igranja gdje svi igrači mogu napadati i braniti se. Njegove ideje danas koriste gotovo svi klubovi.

**Diego Armando Maradona** (Argentina) – rođen je 30. listopada 1960., a preminuo je 25. studenoga 2020. godine. Osvojio je Svjetsko prvenstvo 1986. godine. Svojim driblinzima i strašću pokazao je kako jedan genijalan pojedinaac može donijeti nadu i sreću cijeloj naciji.

**Edson Arantes do Nascimento – Pelé** smatra se kraljem nogometa koji je zaustavio rat. Rođen je 23. listopada 1940., a preminuo je 29. prosinca 2022. godine. Odrastao je u siromašnoj brazilskoj obitelji, a nogomet je u djetinjstvu učio igrati bosonog, koristeći čarapu napunjenu novinama i plod manga. Postao je globalna senzacija već sa 17 godina na Svjetskom prvenstvu 1958. godine kao najmlađi strijelac u finalima svjetskih prvenstava. Ostao je zapamćen kao prva istinska globalna sportska ikona. Njegov utjecaj bio je toliko snažan da je nadilazio granice sporta. Jedini je igrač koji je osvojio tri svjetska prvenstva (1958., 1962. i 1970.) što do danas nije ponovio nijedan drugi nogometaš. Njegov nevjerojatan stil igre i zarazan osmijeh popularizirali su nogomet u cijelom svijetu i pretvorili ga u globalni fenomen. Međunarodni olimpijski odbor proglasio ga je 1999. godine Sportašem stoljeća, a FIFA ga je uvrstila među najbolje igrače 20. stoljeća. Prema Guinnessovoj knjizi rekorda upisao je čak 1.281 gol u 1.363 utakmice (uključujući i prijateljske susrete). Zvali su ga i diplomat u kopačkama. Njegova popularnost bila je toliko velika da je 1969. godine u Nigeriji proglašeno 48-satno primirje u građanskom ratu kako bi obje zaraćene strane mogle gledati Peléa kako igra prijateljsku utakmicu.

Ž. V.

## U ruhu tradicije – nagrada stigla i u Suboticu

Hrvatska matica iseljenika raspisala je ove godine natječaj »Moja Hrvatska – u ruhu tradicije«, koji je bio otvoren do 19. lipnja.

Gotovo 400 likovnih radova pristiglo je na ovaj međunarodni natječaj, a 245 najboljih radova predstavljeno je na izložbi u Hrvatskoj matici iseljenika 2. srpnja. Jedanaest radova je nagrađeno, a 22 su posebno pohvaljena. Među nagrađenim radovima u kategoriji 7. razreda je i rad **Mile Bosandli**, članice Dječjeg folklornog ansambla HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice. Uz nju, iz ovoga Centra sudjelovalo je još šestoro djece.

Dječji radovi kroz motive narodnih nošnji, tradicijske odjeće i kulturne baštine pokazali su da ljubav prema svom ruhu ne poznaje granice. Najuspješniji i nagrađeni radovi bit će objavljeni u časopisu *Matica*, na



mrežnim stranicama i društvenim mrežama Hrvatske matice iseljenika, najavljeno je u *Matici*.

Cilj izložbe »Moja Hrvatska – u ruhu tradicije« bio je potaknuti djecu i mlade na istraživanje i likovno interpretiranje hrvatske folklorne odjeće i obuće kao važnog dijela kulturne baštine.

Ž. V.

## Mala čuda velikog svijeta

Ooo, ljeto je puno tajni i zanimljivosti. Hajdemo ih skupa pronaći, otkriti, upoznati, naučiti... Siguran sam da mi možeš pomoći u tome, samo se mrvicu potruđi i promisli. Pomoći ću ti u tome. Hajdemo krenuti!

### Zašto je more slano?

More je slano jer rijeke neprestano spiraju sol i minerale s kopna i unose ga u oceane. Podvodni vulkani također dodaju sol u vodu. Kada voda ispari, sol ostaje – to čini more slanim.

### Kako?

– Kiša je prirodno kisela. Dok pada na kopno, ona polako topi minerale iz stijena.

– Rijeke sakupljaju vodu s mineralima i odnose je u more, a glavni minerali su natrij i klor (od toga nastaje i kuhinjska sol).

– Isparavanjem: Sunce grije morsku površinu. Voda isparava i odlazi u oblake. Minerali i soli ostaju u moru i tu se sakupljaju milijunima godina.

Zamisli more kao veliku šalicu čaja u koju stalno dodaješ šećer i nikad ga ne vadiš. Tako čaj postaje sve slađi. Na isti način oceani i mora postaju sve slaniji.



### Isprobaj ili promotri

Kako bi se uvjerio u ove podatke, kada odeš na more okusi morsku vodu. Osjetit ćeš kako je slana, a kada izađeš iz mora i ako se ne okupaš, na tvojoj koži, odnosno dlačicama na tijelu će ostati sol, pa i ako poližeš ruku vidjet ćeš da si i ti postao slan/slana.

Najslanije more je Mrtvo more, a najmanje slano je Baltičko more.

Hrcko

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomejesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

**Izdajem** višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m<sup>2</sup> + 35m<sup>2</sup>, idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

**Potreban** konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

**SOMBOR - Prodajem** kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

**SUBOTICA - Darujem** štence (po izboru M ili Ž), crni ili šareni. Tel.: 024/528-682 ili 060 0532570.

**Potrebnje** njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa naviše. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

**Prodajem** poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

**Izdajem** u najam poslovni prostor – 320 m<sup>2</sup>, uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m<sup>2</sup> Tel: 063/738-97-85

**Prodajem** nepokretnost površine 4.516 m<sup>2</sup> u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

**Prodajem** mrežice za mlade vočke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

**Prodajem** plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici. Kontakt telefon: 061/6767041.

## GRAD SUBOTICA GRADSKA UPRAVA TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 45a. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21, 62/23 i 91/25)

o g l a š a v a

**RANI JAVNI UVID POVODOM IZRADE  
Plana generalne regulacije V za sjeverni dio zone  
»Palić« i dio zone »Radanovac« u Subotici**

Odluka o izradi navedenog plana objavljena je u *Službenom listu Grada Subotice*, broj 21/2026.

Rani javni uvid bit će održan u trajanju od 15 dana, od 13. do 27. srpnja 2026. godine, radnim danima od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204., a može se pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica [www.subotica.ls.gov.rs](http://www.subotica.ls.gov.rs) u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Tajništvo za građevinarstvo, kao nositelj izrade navedenog plana, organizira rani javni uvid u cilju upoznavanja javnosti s općim ciljevima i svrhom izrade navedenog plana, mogućim rješenjima za razvoj prostornih cjelina, mogućim rješenjima za urbanu obnovu, kao i efektima planiranja.

Pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe i sugestije u pisanoj formi Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 13. do 27. srpnja 2026. godine.

Primjedbe i sugestije pravnih i fizičkih osoba koje evidentira nositelj izrade mogu utjecati na planska rješenja.



## Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 14. 7. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

### HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

### GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

### HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

### VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

**Ljetni hlad****Zemlja u kojoj planine određuju ritam života**

**P**rimjećujem promjene kod sebe, i to upravo u onom dijelu za koji sam mislila da se nikada neće promijeniti. U mom svijetu čovjek može biti ili planina ili more. Ja sam oduvijek bila more. No, ove sam godine shvatila da sam dopustila planini da zauzme puno više prostora u meni. Čak sam, usred ljetnih vrućina, odabrala otići u planine, a ne na more. I dalje sam osoba od mora. Želim živjeti na nekom jadranskom otoku ili u nekom zabačenom primorskom mjestu u Italiji. Ali eto, mijenjamo se. I lijepo je biti svjestan tih promjena.

**Rashlađenje**

Ovog tjedna putujemo u zemlju beskrajnih planinskih prostranstava, kristalno čistih jezera, zelenih pašnjaka i nomadske tradicije koja je i danas dio svakodnevice.

Smješten u srcu Srednje Azije, Kirgistan je više od 90 posto prekriven planinama. Upravo zato mnogi ga nazivaju rajem za ljubitelje prirode, planinarenja, jahanja i putovanja izvan utabanih turističkih staza. Ovdje ćete prije susresti stado konja nego gužvu, a umjesto hotelskih kompleksa noć ćete često provesti u tradicionalnoj jurti, pod nebom prepunim zvijezda.

**Biser Kirgistana**

Gotovo svaki put kroz Kirgistan vodi prema jezeru Issyk-Kul, jednom od najvećih planinskih jezera na svijetu. Ono što ga čini posebnim jest činjenica da se, unatoč visokim planinama koje ga okružuju, gotovo nikada ne zaleđuje. Ljeti je ovo omiljeno mjesto za kupanje, jedrenje, vožnju kajakom ili jednostavno opuštanje na obali. Dok se u pozadini uzdižu snježni vrhovi planina Tien Shan, voda ostaje ugodno topla za osvježanje. Na južnoj obali atmosfera je mirnija i autentičnija, dok je sjever nešto razvijeniji i nudi više turističkih sadržaja.

Ako želite doživjeti Kirgistan kakav je nekada bio, put vodi prema visoravni Song-Kul. Ovo planinsko jezero nalazi se na više od 3.000 metara nadmorske visine i tijekom ljeta postaje dom nomadskih obitelji koje ovamo dovode svoja stada.

Boravak u jurti jedno je od iskustava koje se dugo pamti. Dan započinje domaćim kruhom, čajem i svježim mliječnim proizvodima, a završava promatranjem zalaska sunca iznad pašnjaka na kojima slobodno pasu konji. Upravo ovdje mnogi prvi put sjednu u sedlo i krenu na višesatno ili višednevno jahanje kroz planinske doline.

Samo četrdesetak kilometara od glavnog grada Biškeka nalazi se Nacionalni park Ala Archa, jedno od najljepših mjesta za planinarenje u zemlji. Staze vode kroz guste šume, uz brze planinske rijeke i prema ledenjacima, pa svatko može pronaći rutu prema vlastitim mogućnostima. Jednodnevni izlet dovoljan je za upoznavanje

ovog područja, ali iskusni planinari često ovdje ostaju nekoliko dana.

**Spoj bajke i avanture**

Kirgistan krije i impresivne krajolike koji izgledaju gotovo nestvarno. Kanjon Skazka, što u prijevodu znači »Bajka«, poznat je po crvenim i narančastim stijenama koje su vjetar i kiša oblikovali u neobične figure. Nedaleko se nalazi i dolina Jeti-Ögüz, prepoznatljiva po velikim crvenim stijenama koje podsjećaju na sedam bikova. Ovo područje posebno je atraktivno za fotografe, ali i sve koji žele spojiti laganu šetnju s prekrasnim pogledima.

Grad Karakol omiljena je baza planinara i ljubitelja aktivnog odmora. Odatle kreću brojne ture prema visokim planinama, ledenjačkim jezerima i alpskim dolinama. Posebno su popularni višednevni trekking izleti tijekom kojih se spava u kampovima ili jurtama, a svaki novi dan donosi potpuno drugačiji krajolik. Oni koji ne žele višednevne ture mogu odabrati kraće izlete do slikovitih planinskih jezera poput Ala-Kula.

**Ponuda na izvoz**

Najveća vrijednost Kirgistana nije u znamenitostima koje ćete označiti na karti, nego u iskustvima koja ćete ponijeti kući. Jahanje konja gotovo je nezaobilazan dio svakog putovanja. Konji su stoljećima sastavni dio kirgiške kulture pa nije neobično vidjeti djecu kako jašu s lakoćom kojom mi vozimo bicikl.

Sve je popularnije i promatranje ptica, osobito u planinskim područjima i oko jezera, dok ljubitelji adrenalina mogu isprobati rafting, brdski biciklizam ili paragliding. Oni koji preferiraju mirniji tempo mogu jednostavno uživati u dugim šetnjama, fotografiranju ili razgovoru s lokalnim stanovništvom koje je poznato po gostoljubivosti.

Ne propustite kušati ni tradicionalnu kuhinju. Na stolovima se često nalaze lagman, aromatični rezanci s mesom i povrćem, plov, riža pripremljena s povrćem i začinima, te različite vrste domaćeg kruha. Posebno iskustvo predstavlja i fermentirano kobilje mlijeko, kumis, koje je dio nomadske tradicije.

U vremenu kada mnoge destinacije postaju sve sličnije jedna drugoj, Kirgistan i dalje čuva svoju autentičnost.

G. K. M.



Hrvatska završila nastup na SP-u

# Nepravda u Torontu

Odlukom VAR-a, točnije operativnog sastava sudaca iz tzv. tehničke podrške, zbog javljanja senzora u lopti koji se oglasio nakon dodira kose na glavi hrvatskog napadača **Matanovića**, glavni sudac susreta **Eskås** (Norveška), nakon kontrolnog gledanja i konzultacija, poništio je izjednačujući pogodak **Gvardiola** u posljednjim trenucima susreta protiv Portugala. Prvobitno označeni gol je poništen i SP u SAD-u, Meksiku i Kanadi bilo je završeno za *vatrene*. Na veliku žalost svih hrvatskih nogometaša i njihovih navijača diljem cijelog nogometnog planeta.



## Hrvatska – Portugal 1:2

Kada budete čitali ovaj tekst, tanki sloj zaborava će već solidno pokriti tužne uspomene na ovaj susret šesnaestine finala na 23. Svjetskom nogometnom prvenstvu koje

se održava prvi puta u zajedničkom domaćinstvu tri države. Hrvatski nogometaši već su se odavno vratili iz Kanade, gdje je u Torontu odigran susret protiv Portugala, i većina njih na zasluženom je odmoru. I što sada reći, odnosno napisati, nakon gotovo tjedan dana od tužne noći s četvrtka na petak 3. srpnja. *Vatreni* su nakon slabog prvog poluvremena u nastavku odigrali jednu od najboljih partija u posljednjih nekoliko godina. Izmjenom **Budimira** i ulaskom **Matanovića** kao da se pokrenula napadačka energija i Hrvatska je zaigrala mnogo agilnije i organiziranije prema голу portugalskog vratara **Coste**. Viši stupanj agresije urodio je plodom u 53. minuti kada se nakon centaršuta **Stanišića** najbolje snašao iskusni **Perišić** i odmjerenim udarcem poslao loptu u suprotni kut protivničkog gola. Svojim četvrtim golom, uz isto toliko asistencija na četiri uzastopna SP-a, 35-godišnji Omišanin ušao je u mundijalsku povijest i pridružio se **Messiju**, kao jedini kojem je to pošlo za nogom. Lijepo je bilo tada pogledati semafor i gajiti nadu kako je osmina finala nadomak ruke. Ali, petnaest minuta kasnije **Ronaldo** je nakon dosuđenog penala (ogla-





šavanje VAR-a i promjena početne sudačke odluke) izjednačio na 1:1 i ponovno susret odveo u apsolutnu neizvjesnost. Hrvatska je nastavila igrati dobro i kontinuirano napadati, čak je postigla još jedan pogodak koji je

### Odlazak izbornika Dalića

U trenucima pisanja ovoga teksta aktualna je bila informacija kako **Zlatko Dalić** neće više biti na kormilu nogometne reprezentacije Hrvatske, jer neće potpisati novi ugovor nakon što mu je stari istekao tijekom trajanja ovoga SP-a.

poništen zbog zaleđa. I tako se ušlo u 10-ominutni produžetak u kojemu je u 90+4 minuti **Ramos** skočio pokraj za-spalih hrvatskih stopera i doveo Portugal u vodstvo od 2:1. Igralo se još gotovo desetak minuta, sve do situacije koja je opisana u uvodnom dijelu ovoga teksta.

### Komentar za kraj

Hrvatska reprezentacija, izuzev uvodnog susreta protiv Engleske (2:4), nije razočarala u svom nastupu na Svjetskom prvenstvu u SAD-u, Meksiku i Kanadi. Pobjedama protiv Paname (1:0) i Gane (2:1) završila je kao druga u svojoj skupini i izborila mjesto među 32 najbolje momčadi. Ždrijež joj je dodijelio jednog od najtežih protivnika u ovoj fazi natjecanja, momčad Portugala koju mnogi stručnjaci svrstavaju u red jednih od glavnih favorita iz sjenke (ukoliko prođe Španjolsku u osmini finala). U duelu protiv uvijek neugodnog protivnika, protiv kojeg je zabilježila samo jednu pobjedu iz sedam odigranih susreta, Hrvatska nije razočarala. Dapače, odigrala je kvalitetan susret u kojemu su presudila dva momenta koja su svojstvena svima, ali su se eto dogodila baš njima. I povrh svega smogli su snage ne predati se i postići apsolutno regularan izjednačujući pogodak u posljednjim trenucima susreta. Sve do oglašavanja VAR-a...

D. P.

Foto: HINA/ Daniel KASAP

## POGLED S TRIBINA

### Strijelci

Dva hrvatska nogometaša **Dražan Jerković** (Čile 1962. – 4 gola uz još 6 drugih) i **Davor Šuker** (Francuska 1998. – samostalno sa 6 pogodaka) bili su službeno najbolji strijelci na navedenim mundialima. Na ovom SP-u u SAD-u, Meksiku i Kanadi *vatreni* nisu imali klasičnog goladora, nego je svih 6 postignutih golova djelo 6 različitih strijelaca (**Baturina**, **Musa**, Budimir, **Sučić**, **Vlašić** i **Perišić**), što je već samo po sebi nevjerojatan kuriozitet. Sve to potvrđuje kako se igra reprezentacije ne bazira »na servisu« prema samo jednom napadaču, kakav je čest slučaj u nekoliko najboljih europskih i svjetskih momčadi. Aktualna tablica najboljih strijelaca SP-a tijekom pisanja ovog teksta uporavo je svjedočila o tome. Vodeći su bili Messi (Argentina) i **Mbape** (Francuska sa 7 postignutih pogodaka) te **Halland** (Norveška) i **Kane** (Engleska) s 5. U pitanju su i jamačno najbolji nogometaši na ovom mundialu i, zahvaljujući njihovoj ubojitosti, reprezentacije

koje predvode igrat će glavnu ulogu u osvajanju naslova novog prvaka svijeta. Budući da će njihove momčadi zasigurno daleko dogurati (najvjerojatnije, ali nikad se ne zna), u narednih nekoliko susreta imaju prilike osjetno uvećati svoj golgeterski konto i postaviti nove rekorde po broju golova na najvećoj svjetskoj smotri. Za sada je rekorder Argentinac Messi s 20 pogodaka na ukupno 6 SP-a na kojima je bio u plavo-bijeloj majici. Što se tiče Hrvatske, pogotkom protiv Portugala, **Perišić** je s trona skinuo legendarnog Šukera i sada je on najgoleador Hrvatske na SP-ima s ukupno 7 postignutih golova. Plus, za razliku od Davora 'zlatne kopačke' iz Francuske, gdje je i postigao sve svoje golove, Ivan je svoje rasporedio na čak 4 SP-a. Uz, dodajmo, i 4 asistencije, što dodatno govori o njegovoj konstantnoj »umiješanosti« u sve pore igre *vatrenih*, osobito ako se uzme u obzir kako je na većini susreta igrao na poziciji beka. Do kraja SP-a ima se još dosta igrati, pa će se i stanje na tablici najboljih strijelaca zasigurno još mijenjati. U čiju korist, vidjet ćemo...

D. P.

## Umotvorine

- \* Zapovijedati sebi najveća je vlast.
- \* To unutra, sve vam se to vidi izvana.
- \* Glas većine nije dokaz pravednosti.

## Vicevi, šale...

- Je li to toplana?
- Da.
- Marinko Jozović ovdje, uključili ste mi grijanje, a vani je 42 stupnja!
- Platite konačno dug pa ćemo ga isključiti!

Policajac zaustavlja automobil:

- Gospođo, ugasite motor i izađite.
- Nije ovo motor nego auto.

## Aforizmi

- \* Tražit će ti mrlju oni koji su do vrata prljavi od svog blata.
- \* Nitko nije »hladniji« od onoga koji je odlučio da više ne gori za druge.
- \* Kakvo doba – počeli smo se oduševljavati kada je netko normalan!

## Vremeplov – iz naše arhive

### Takmičenje risara, 2016.



Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

## Trgovac od kuće do crkve

Jedareda bio jedan jak paor, što se nuz paoriju bavio i trgovinom. Kuća puna, puni hambari i smočnice. Svi njegovi košulje zlatare nosili, ta bogat je da bi i baglamu na kapidžiku pozlatiti mogao samo kad bi teo. Ni na oči nije bio šuš, volio sa svakim proćorakat a i znao, nije prazan u glavi, pa ga bilo svud po svetu. Bio i veseljak, obešenjak, volio bit svatovčan, a kad se malo nacvrcka na po dikoju njegovu reč i peto bi da propeva. Kad je nazdravičar u svatovi što da kažem... da sam bogat, ljudi bi mislili da sam to bio ja. Kad čuju da je on došo, svi se skupu ko da se u rog dunulo. Kad on negdi zameša zdravicu, svatovčanima to je za pamtiti. Evo jedna njegova:

– Da Bog poživi našu kuvaricu koja nam dobra jela spremila i koja desnom rukom po šerpenji meša, a levom di je zasvrbi tamo se počeša, živila! Da Bog poživi naše tamburaše koji tanke žice diraju i nama lepo sviraju i češće gudala mažu da od nas koju peticu izlažu, živila! Da bog poživi svu onu braću koji kroz prozor gledaju i po ulici begaju i viču »vрати se, brate, natrag biće i za nas koji batag« – jest, al s potkovicom. Da Bog poživi sve goste koji sede okolo i koji ste kićenim ruzmarinom pozvani al glogovim koljem rasterani, puž vas vuko, rak vas guro, nećete daleko otići, živila!

U njegovim rukama sve se u sreću pretvori. Ta kod njeg i maćija postaje mati. Zasadi oraje pa ne bere s nji oraja već jaja. Sve, sve je srečno samo u jedinom sinu sreće nema. Baš ko ta njegova nazdravica, sin ko da ga rak vuče, puž gura, neće daleko otići.

Ako otac nije prazan u glavi, al sin je sav prazan. Da ga otac kojim poslom šilje, sin prođe gore neg kerećiji otac kad je pošo u svatove pa pala taraba na njega. A što je najgore, trgovo bi i on!

Šta će otac neg nać mu pametnu ženu. Al di će i kako će? Ide po svetu valjda će negdi nać.

Tako i bude. Prolazi tako poslom kad jedareda vidi: mrak će već, a jedna devojka sa kosirom skrnjiva lastar u vinogradu, braća plevu. Nije baš lepa, nos frntav, malo čkilji, al ona vodi poso, vredna.

U to evo i oca – bio sa komšijom u lovu. Ulovili zeca i goluba pa nikako da se podelu. Devojka nafrntala taj frntav nos i samo čkilji. Jedareda njoj dosadilo i kaže ocu:

– Ostarili, a ne znate delit. Dajte, ja ću.

Pa komšiji:

– Očeš zeca? Eto ti golub. Očeš goluba? Uzmi goluba! Gotovo!

Kad je ovaj to vidio, on u sebi kaže: volijem pametnu neg lepu, to mojem sinu treba.

A devojkinom ocu kaže:

– Prijatelju, imam ja sina, da l bi teo dat mi ovu devojku za njeg?

– Ne pitaj već darivaj!

Onaj znade ko je prosac, zna u kaku kuću će dat devojku.

Paorov sin imade ženu pa bi sad da bude pravi domaćin, sam da trguje! Šta će otac, kupi mu kola pa nek ide po trgovini, al ne sam već navek sa ženom. Oče mladoženja samo da imade svoja kola i konje. Kad je dobio kola, mladoženja više ni na sokak ni sokačić neće nikako već samo na koli. A kad Sremac kreće na koli, onda bez sekire i torbe ne ide. Šta znade kad će rudu slomit pa sekirom u šumu, šta znade kud će dospet – torba sa ranom nek je spremna.

Tako i ovaj. Da ga šilju po šaku soli on konje vata, u kola meće sekiru i torbu. Šta će otac kad znade koga je odranio, šta će žena – doznala za koga su je dali. Sekira i torba dan-noć spremni.

Sve to žena trpi dok nije došla prva nedelja, došlo vreme za u crkvu ići. Njina kuća prva do crkve: crkva je lebac a kuća pupuška, tako su blizo, a on i sad kola, u kola sekira i torbu.

Tek žena buknu:

– Kad već kola krećeš do crkve, kreći, al šta će ti sekira i torba?!

A on njoj mudro:

– A usput, a usput? Ti si zaboravila ko sam ja – trgovac! Ko zna kaka trgovina će se ukazat usput i kud ću morat poći!

Pričao Ferdo Čačić, Sr. Karlovci, 74. g., nadničar, poljar  
Do neba drvo, 1963.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

## Kad nasanjaš

Već par dana nema faš Jozę. Ajd što ga nema al ni ne javlja se. Taman tio pitat jel kogod u kuće čo štagod od njęg, kase otvaru vrata. Iđę faš. Ni ovaka vrućina mu ne može ništa. Još s vrati će: »Nisam više mogo izdržat. Iđęm već ko ludi po kuće. Niko s neće sa mnom ni divanit jel kažu da s već ne znu divanit sa mnom. Ne znam šta ć sasobom. Znaš kako kažu, da mogu vala b sam sebe za dupe ugrizo. I evo, unuk mi dono limuzinom«. Ništa već se primistimo u kujnicu priko dvora da nam niko ne smeta. Ni sili nismo redovno a faš će: »Zamisli faše šta sam nasanjo niku noć?«. Čęšem se iza glave: »Ni s vala od pecanja. Od onog kasmu navatali one velike štuke. Kasmu je vijali čamcem po Džindže. Ja to sanjo niku noć«. »E moj faše da j to, to b bilo odviše lipo. Od ovog sanjanja sam pritrnio. Mal mi ni šlog lupio. Faše moj dragi, ovako j bilo. Sanjam vrime kasmu se još momčili. Ono kasam se vratio iz vojske. Sićaš se?«. Isapim u sebe: »Kako s ne b sićo. Pa cilo selo s od tebe divanilo«. Pušćęm ga da vidim jel mislimo na isto. Faš nastavlja: »Sićaš se kako j bilo kasam ošo u vojsku. Imo divojku, ovu moju. Tako j bilo i cilo vrime dok sam bio u vojske. Čękala mi. Vratio se za Petrovo. Sanjam koda j sade. Oma žurim u selo. Na igranke vi pajtaši i ova moja. Čękate mi. A ondak nis smio Bog zna šta radit s divojkom. Još ova moja bila iz svete kuće kako b reko. I tvoja taka. Ta sićaš se? Iz iste s kuće. Do vinćanja se mož sam držat zaruke i možda poljubit se al da niko ne vidi. Sićaš se?«. »Kako s nebi sićo«, odgovaram. On nastavlja: »Sanjam. Ja po vinu. Otaćęm. Muzikanti mi sviru. Ovoj mojoj i ni pravo pa s poprčkamo štagod na po igranke i ona odjuri kući. Ja nastavim otakat koda mi poslidnje. Al sićaš se da j bila jedna što mi odavno vrebala? Bila starija a bome i šarena. Da joj sade ime ne spominjem. Sićaš se?«. Ope klimljem a on nastavlja: »I tako sam se opio da nisam više zno šta radim. A i ti nis bio mlogo bolji. Sićaš se?«. Potvrđivam. Smijęm se da s ne mogu sustavit. Štucam pa mu odgovaram: »Jest, jest... to ono ka s pomišo s kojom s divojkom«. »Joj, joj... na poslitku sanjami kako ulazimo u naš dvor. Muzikanti za nama. Pajtaši. Ja ju vodim na viru. Faše, na viru onu koja ni prava. Ni onu što triba već onu što ne triba. Sićaš se ka j majka izletila u gank? Prvo s raduje a onda ka j vidla da to ni ona prava latila metlu pa na nas. Majka baš iđę u crkvu al skida svece s neba. Dada ju silom sustavlja. Sanjo koda j sade. Svi biž iz dvora. I muzikanti. Majka viće da mi sam vrag poslo natrag iz vojske. Oma s otriznim i probudim«. »E baš tako j bilo«, potvrđivam. Divani da mu srce onako lupalo kase trgo iza sna. »Glava ko košar. Zuji u nje. Uznojtit. Tio probudit ovu moju vode da mi iđę donet al vala od stra od onog što sam sanjo nisam smio«, faš će. Divani: »Dunav mi ni mogo oprat. Čulo s u selu. Fala dragom Bogu ova moja sadašnja a ondak stara mi nikako i oprostila. Majka mi do svatova popriko gledala«. Isapim u sebe: »Da čęljade mora pazit i šta ć nasanjat a ni sam šta ć divanit«.

## U NEKOLIKO SLIKA

13. revija tradicijske odjeće,  
Tomislavgrad i Biograd na Moru



## Istanbul



***Potpuno je pogrešno percipirati Istanbul samo kao trgovačko odredište, jer je ovaj grad nešto posve drugo. Istanbul je sveučilišni centar, grad kulture i dom brojnih znamenitosti***

Grad imena Bizant, Konstantinopol, Carigrad, Istanbul jedini je grad na svijetu koji se prostire na dva kontinenta – između Europe i Azije. Upravo taj, strateški važan položaj na Bosforu – kojim je prolazila roba između Crnog mora i Sredozemlja, gdje su se križali trgovački putevi između Europe i Azije – jamčio mu je prosperitet i bogatstvo. Tijekom svoje duge i bogate povijesti bio je glavni grad triju velikih carstava: Rimskog, Bizantskog i Otomanskog, i svaki od tih imperija ostavio je za sobom bogatu arhitektonsku i kulturnu baštinu, i upravo je to ono što grad čini iznimno zanimljivim. Istanbul je danas moderan europski grad, užurban, bučan i ponekad pomalo konfuzan, što ne čudi jer prema podacima Turskog instituta za statistiku iz 2026. godine, u njemu živi 15.791.000 ljudi. Tome treba dodati nekoliko milijuna ljudi koji svakoga dana, turistički ili poslovno, pohode Istanbul zbog čega je na ulicama gotovo uvijek gužva. Međutim, zahvaljujući odlično organiziranom gradskom prijevozu posjetitelji lako i brzo mogu stići na željena odredišta, koristeći bilo kopneni, bilo vođeni prijevoz.

Kada se kod nas spomene Istanbul, prva asocijacija je najčešće trgovina, jer, budimo iskreni, desetljećima se na ovim našim prostorima živi od šverca robe iz Turske. Istina, trgovina je i dalje važan izvor prihoda, i u Istanbulu postoje cijele četvrti specijalizirane za trgovinu pojedinim vrstama robe, bilo da se radi o koži, tekstilu ili nekim drugim proizvodima. Međutim, potpuno je pogrešno percipirati Istanbul samo kao trgovačko odredište, jer je ovaj grad nešto posve drugo. Istanbul je sveučilišni centar, grad kulture i dom brojnih znamenitosti. Iako je nemoguće u kratkom vremenu vidjeti baš sve, uz dobru organizaciju, lijepo vrijeme, dobre vodiče i malo sreće, moguće je u nekoliko dana zagrebat i po površini i otkriti neke njegove tajne. Također, Turska je poznata i po izvrsnoj kuhinji, a Istanbul je, na raskrižju putova istoka i zapada prijestolnica gastronomije, bilo da je riječ o uličnoj hrani ili specijalitetima koji se poslužuju u restoranima. I ne zaboravimo: Istanbul je i grad mačaka, za koje kažu da ne žive u gradu, već da ga posjeduju.

#### **Znamenitosti koje obvezno treba posjetiti**

Posjet Istanbulu svakako treba početi u starom dijelu grada – četvrti Sulatnahmet. Tu se nalazi monumentalna Aja Sofija, izgrađena kao kršćanska crkva, kasnije preuređena u džamiju, zatim pretvorena u muzej, da bi danas bila i muzej i džamija, Plava džamija, Hipodrom, Kapali čaršija, Grand bazar, Egipatski bazar, Bazilika cisterna i

impresivna palača Topkapi s haremom. S druge strane Zlatnog roga je četvrt Beyoglu, koju su uglavnom izgradili europski trgovci. U danas boemskoj četvrti, ispresijecanoj uskim kamenim ulicama, kojima se može samo pješaćiti, nalaze se brojne trgovine suvenirima i restorani. Tu je i Galata kula koja je nekada služila kao zatvor i promatračnica. Od kule se može spustiti do Bosfora, te doći do šetnice uz Bosfor, odnosno nove Galata luke u koju pristaju kruzari. Na vrhu brda je Istiklal ulica – korzo koji se proteže do središnjeg gradskog trga – Taksima. U ovom dijelu grada je i povijesni hotel *Pera Palace*, otvoren 1895. godine za bogate putnike *Orient expressa*. U njemu je odsjedala poznata spisateljica **Agatha Christie**, te 1934. godine napisala roman *Ubojstvo u Orientu*. U hotelu koji je spoj orijentalnog i europskog stila i danas se osjeća čarolija vremena s prijelaza stoljeća. Za razliku od drugih gradskih četvrti kojima dominiraju džamije, u Beyolu se nalaze crkve drugih konfesija. Tu



su katolička katedrala i franjevačka crkva, Bazilika Grčke pravoslavne crkve i sinagoga.

Još jedna znamenitost vrijedna pozornosti je palača Domalbahçe – nova rezidencija sultana u kojoj je živio i umro osnivač moderne Turske **Kemal Atatürk**.

Ako to vrijeme dopusti, za samo 20 minuta i nekoliko eura, možete otići u Aziju. U tom, uglavnom rezidencijalnom dijelu Istanbula, uglavnom je manje užurbana atmosfera, a roba u trgovinama i hrana u restoranima jeftiniji. Ono što je poseban doživljaj je ugodna vožnja Bosforom, koja nakon višednevnih obilazaka znamenitosti posebno godi.

### Uživanje u specijalitetima turske kuhinje

Istanbul je grad u kojem svaki čovjek može naći nešto za sebe, bilo da je sladokusac ili više voli nešto konkretno. Turska kuhinja nama nije nepoznata, jer veliki broj jela koje spravljamo potječu iz turske kuhinje. U malim uličnim kuhinjama može se pojesti dobar doner, kebab ili

pak sendvič s morskom ribom koji je specijalitet s Bosfora. Također, restorani nude brojne specijalitete, koji se temelje na obilju različitog povrća, junetini, piletni i ribi. Pravi lokalni doživljaj je turski doručak na koji rado dolazi i lokalno stanovništvo. Takav doručak traje satima, a na stolu se nudi obilje različite hrane u malim posudama. Nakon popodnevno obroka zasladiti se može orijental-



nim slasticama. Mi smo posjetili slastičarnu *Hafiz Mustafa*, koja datira iz 1864. godine i probali baklavu i sladoled. Baklava se nudi u bezbroj okusa, kao i slastice *turkish delight* – lokum. Na kraju, uz lokum svakako treba probati dobru pravu tursku kavu.

### Mačke – vladarice Istanbula

U Istanbulu na svakom koraku možete naići na mačku. One su na ulicama, u trgovinama, u hotelima. Iako ih svi hrane, postoje i posebni spremnici za hranu na ulicama, gdje se svaka maca može sama poslužiti. Odakle potječe takva briga za mace? Tradicija brige o mačkama seže u doba Otomanskog carstva, kada su se mačke pokazale korisnima u kontroli glodavaca. U to vrijeme postojali su ljudi čija je zadaća bila skrb o uličnim macama. Postoji i drugi, religiozni razlog. Naime, prorok Muhamed je imao mačku koju je jako volio i po ugledu na njega mačke su prihvaćene kao čiste životinje. Kako god bilo, zahvaljujući mačkama, Istanbul danas nema problem s glodavcima i bubama i može se reći da je grad, iako kroz njega na dan prođe više milijuna ljudi, iznimno čist.

Na kraju, ono što se mora spomenuti je strpljenje i gostoljubivost ljudi koji će vam uvijek pomoći, bez obzira što možda ne znaju engleski, a možda će vas i iznenaditi jer neki govore i naš jezik.

Aleksandra Prčić

HBKUD "LEMEŠ" SVETOZAR MILETIĆ ORGANIZUJE MANIFESTACIJU

**ČETVRTAK**

**09.07.2026.**

08:00 – Likovna kolonija na salašu  
Ileš-Vujević

**PETAK**

**10.07.2026.**

20:00 – Početak programa  
folklorne večeri u  
Domu kulture  
Bogat kulturno-umjetnički  
program

**SUBOTA**

**11.07.2026.**

19:00 – Književna večer koja će se  
održavati u Mjesnoj zajednici  
Promocija knjige  
„Ivša”  
Autor: Ivan Tumbas

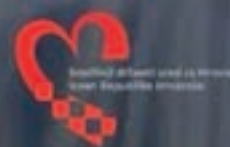
**NEDJELJA**

**12.07.2026.**

10:30 – Svečana sveta misa  
zahvalnica u crkvi Blažene  
Djevice Marije

SPONZOR MANIFESTACIJE:

SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE



# PRETPLATITE SE

## TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

## \* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

\* Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišati cijenu pretplata. Hvala na razumijevanju.

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna

**HRVATSKA RIJEČ**

Ime i prezime: \_\_\_\_\_

Ulica i broj: \_\_\_\_\_

Mjesto i zemlja: \_\_\_\_\_

Telefon i e-mail: \_\_\_\_\_

[www.hrvatskarijec.rs](http://www.hrvatskarijec.rs)

### Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje

- Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na [hrvatskarijec.rs/pretplata](http://hrvatskarijec.rs/pretplata)

SWIFT: **OTPVRS22**  
 AD MS FIL Subotica  
 IBAN: **RS35325960160000218862**  
 NIU Hrvatska riječ  
 Preradovićeve 11, 24000 Subotica

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:  
 NIU »Hrvatska riječ«  
 Preradovićeve 11, 24000 Subotica  
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa: **325950060001449230**



**RADIO MARIJA**

*Kršćanski glas u vašoj kući!*

**FREKVENCije:**

**NOVI SAD 90,0 MHz**

**SUBOTICA 90,7 MHz**

**SOMBOR 95,7 MHz**

**NIŠ 102,7 MHz**

**KONTAKT:**

**Ured: 024/600-099**

**Program: 024/600-011**

**SMS: 063/598-441**

**Slušajte nas i na aplikacijama:**

**Radio Marija Srbije**

**Radio Maria play**

[www.radiomarija.rs](http://www.radiomarija.rs)

[@Radio.Marija.Srbije](https://www.facebook.com/Radio.Marija.Srbije)

[@radiomarijasrbije](https://www.instagram.com/radiomarijasrbije)



# ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar**
- 12 meseci sa **50% popusta**



**Astra Telekom**

011 44 22 009

2026.

# TAKMIČENJE RISARA



11. 7. 2026.

ĐURĐIN



TAKMIČENJE  
RISARA